

LUCEAFARUL

ANUL VI - Nr. 5 (116) - 1 MARTIE 1963

REVISTĂ A UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

APARE LA 1 ȘI 15 ALE LUNII - 12 PAGINI - 1,50 lei

MĂRȚIȘOARE

de Tiberiu Utan

RITM

Baleți degele de ploaie în acoperișul meu,
vreau să simt cum Primăvara mă pătrunde,
mă răzbate,
când din minile-mi întinse alte ritmuri cresc mereu,
ca-n mestecenii pădurii pulsul sevei ne-ncețate, —
Baleți degele de ploaie în acoperișul meu...

PE O CARTE...

Prea ești mică, tată de liceu,
sau poate, de-acuma, prea bătrîn sînt eu...

RESTITUIRE

Zburai spre inimi, cîntece. V-am scris
la lumină de tulgere, de brindis
V-am trimis
cu pumnii singelui meu
să baleți în uși.
...Un strop-înapoi
cîntecului din popor
cărui-a voi muri dator...

CUVINTE, ÎN GÎND

Lumina îmi lovește florile,
din balcoane pătrunde prin geamuri.
Dormi, dragostea mea, visează frumos,
că nu mă pleacă orele,
nu ni se culcă viorile,
iar stelele tuturilor galaxiilor
și-au încins de-asupra-ți horele
și-n scundă încăpere nu mai încap.
Și nu te trezi cînd zorile
înundă cu toate culorile,
iar brațul meu ți se-astere sub cap...

LILITH

— mit indonezian —

Ca feriga ce palma în platră și-a lăsat
în ilacără profilul îl-1 recunosc sculptat.

În insula la singuratăcă,
din ilacără le-ai născut,
Lilith, ilacără sălbatecă.
Din nervurile locului
ca din librelor ierbilor mori
abia bănuță transparentă, —
ardere latină

Lilith, strînge-ți stralele, — gleznele
să nu ți le vîd! Beznele
lungi ale genelor, sprincenelor,
să nu le ridici asupra mea.

Femeie, ilacără sălbatecă,
în scrum mă poți preschimba...

In acest număr:

- ★ PREMIILE UNIUNII SCRITORILOR
 - ★ Interviu cu AL ROSETTI
 - ★ UN OM SI LUCRURILE SALE
- SALE
povestire de G. BĂLĂIȚĂ

ORAȘUL NOU - Gravură în lemn de ALBIN STANESCU

CARNETUL UNUI DEPUTAT

Fac reportaj. Și reportajul exclude fantezia. Criticii declară drept particularitate esențială a reportajului redarea cu fidelitate a unor fapte de viață. Strada se chema în trecut „Fundătura întii Gheorghe Șion”. Șapte case. Din răsărit, „Tinerimii” de unde se „deschidea” fundătura, mai începeau câteva străduțe cu coșmelii coșcovite, vara chirchite sub tavanul de fum al Ploieștiului petrolier, iar aproape acoperite cu zăpadă Aceste două antimpuri rămăneau, totuși, în ciuda gerurilor neîmblinzite, sau a arșiței verilor ce dospeau și răseceau maidanele mucedă, cele mai frumoase perioade ale anului. Primăvara și toamna, la vremea plaiilor, răspîntia fundăturilor se traversa doar cu catălugă sau cu copăni. Fundăturile se terminau în niște gropi din care se escavase pietrișul necesar unor construcții din rașină. Acestea se umpleau cu scursura Jeneșă ori năvalnică - a șanturilor, transformînd pentru săptămîni și luni întregi mahalaua într-o așezare semilacustră. Școala se afla pe „Fundătura a doua, Izvoarele”. O casă veche cu două camere. Într-una învătam noi, într-alta locuia învățătorul, Gard de uluci, closet de lătușale în fundul curții, apă trasă cu pompa de mină, godin de luc, „alimentat” cu „păcureț” — pămînt îmbibat în păcură, scos din malurile Dîmbului mic, un șanț în care se colectau scurgerile din rașină. Puternice, cu coloare de distilație scilpitoare, cu hornuri înalte și sirene ce încrețeau de cîteva ori pe zi vîrduțul orașului, rașinăria domina orizontul.

S-ar putea crede că toate acestea sînt detalii dintr-un tablou vechi, „clasic”, de acum o sută de ani, de pe vremea cînd mai era încă la căutare breșla țiganilor ploieșteni specializați în căratul țirgoșilor în circă, de pe o parte pe alta a drumurilor înecate în noroaie ce nu se uscau niciodată. Cine să creadă că descriu imaginea unui cartier muncitoreesc ploieștean, rămas ca o amară anacronie pînă la începutul anilor noștri?

A deschide prin subteranul oropsitelor mahalale de altă dată bolțile zidite ale canalizării, a întinde pe stîlpi cu cești de porțelan portative electrice, a împinge „păcurețul” de altă dată în uitate, cu ajutorul rețelei de țevi, prin care gazele

să-și reverse căldura, a pava străzile și a asfalta trotuarele unui astfel de colț de oraș industrial, înseamnă pentru viața cartierului, o adevărată revoluție.

Am cunoscut într-un astfel de loc pe unul dintre promotorii acestor prefaceri. Tovarășul Andrei Ștefan, deputatul de cartier. Scriitoricește, nimerisem un caz demn de un gen literar mai „subțire” decît reportajul. Avea o meserie „plimbăreță”, cum îi spunea el, era cîltor de contoare electrice. Oamenii din cartier l-au cunoscut mai îndesproape o dată cu pătrunderea pe străzile lor a stîlpilor de electricitate. Noua lui calitate, cea de deputat în sfatul popular, misiune de cinste și prețuire din partea celor ce l-au ales, s-a născut firesc, după ce omul acesta hînd lunar din poartă în poartă, intrînd prin casele în care se mai păstrau încă sus, pe „șifoniere” ori pe dulapuri, seci și inutile, lămpile de gaz abia scose din funcțiune, începuse să cunoască și să-și apropie toate familiile cartierului. Contoarul electric se redusese la proporțiile unui pretext. Omul își făcea meseria, dar după însemnarea consumului în caietele lui de evidență, trecea la consemnarea nescrisă a vieții cartierului, a problemelor fiecărei familii. A apărut și cheia rezolvărilor: inițiativa colectivă, munca voluntară, acțiunile cetățenești de interes comun, menite să schimbe fața cartierului. Cînd l-au ales prima dată, abia se instalaseră prin case difuzoarele stației de radioradio. Era duminică dimineața. Oamenii își pusese răzile cu muzică pe pervazul ferestrelor și ieșiseră în stradă să „vadă” cum se aude. Despre cîltorul de contoare nu s-a putut spune niciodată că n-a păstrat „legătura” cu alegătorii lui.

Treptat, anii noștri și-au pus amprenta și în fosta mahală cu noroaie neuscate; prin efortul colectiv, au apărut lucruri îndelung înduite: canalizarea, pavajul, rețeaua de gaze, conducta de apă curentă... S-au ridicat case noi și numele străzii a început să corespundă realității: „Tinerimii”. Locurile au căpătat o față mai omenească. Și treaba abia a început. Din demnitate se văd apropiindu-se tot mai mult cohortele pastelate ale noilor blocuri. Vor ajunge și aici. Acum zece-cincisprezece ani, apariția

contourului electric prin coșmelile dintre hîrtoape era de domeniul senzaționalului. De la una la alta, oamenii s-au obișnuit cu treburile obiștești și s-au apucat de înfăptuirea lor gospodărește, ca în propria casă. Deputatul lor, om din cartier, comunist, le-a rămas primul sfătitor, răspunzînd întotdeauna cel dintîi între coșmelii colectiviști. Trecurile lui periodice de la o casă la alta se dublau cu înfîșirile în grup la școală, la clubul urinei metalurgice sau al celei textile, la dispensar ori la grădinița de copii. În plus, deseori, alegătorii îi băteau la poartă venind „să-i citească contorul”, adică să-i spună vreun păs, să se sfătuiască, să-i propună vreo nouă acțiune.

Ultima dată cînd l-am văzut, i-am răsfoit caietul de însemnări. Spicuesc: „A troia intervenție de prelungire a țevii de apă pe „Bicazului”. De scris urgent notă la „România liberă”... „Stănești s-a nu mai împacă. Ea s-a întors acasă. De vorbit cu asesorii Președ și Nicuță pentru a insista asupra retragerii din vorțului”... „Contoare: Gogan, Vințilescu, Ion, Ion, Sever și Istrate de pe Cerna sînt în schimb de noapte. Miine între două și trei la vreunul din ei”, „pătere în legătură cu chioșcul farmaceutic”... „Tănase, a gapea oară. Discutat cu secr. org. partid cartier. Transmis responsabilului „Caraiman” să nu-i mai dea băutură lui Tănase, dar el răspunde că are plan de desfacere. Spital-dezalecolizare”... „Peco-aragaz depus comanda servire la domiciliu pentru întreg cartierul. De acord”... „Stelian intră pe paușal cu două reșouri. Atras atenția cu severitate. Contoarele ar trebui să se vindă și în sate, eventual pe cont abonament electric”... „Excursie clasele 5, 6 la rașinăria Teleajen. Răspunde prof. Elena... „Higiena, locaș liber, barieră. Convins Lefter să intre în cooperativă”. „Programat curățirea primăvara cite două străzi pe duminică prin voluntari”.

Cred că cel mai convingător reportaj ar ieși, fără comentarii de „autor”, numai prin transcrierea cîtorva pagini din carnetul deputatului.

Cite vor mai fi de făcut după aceea? Multe, foarte multe, aș putea chiar ghici unele acțiuni. Dar scriu reportaj, și reportajul nu permite dezlănțuirea fanteziei. Deși, numai din planurile de viitor ale deputatului fostelor fundături s-ar putea scrie un senzațional reportaj.

Ioan Grigorescu

AL. ROȘETTI

interview cu

despre lingvistică și literatură

Sint în bibliotecă. Pe birou, o lucrare de specialitate și macheta primului volum din *Tratatul de Istorie a Literaturii Române*, încadrate de alte cărți și reviste, pe semne toate nouă științifice și literare. Privesc lucrurile care compun sobru camera. Pe unul din rafturile bibliotecii zăresc portretul tinăr al soției și, uimitor, în continuare, o reproducere, neverosimilă prin asemănare, după un basoreliev elin; figura marelui lingvist Meillet suride alături de autoportretul în creion al lui Pallady, iar într-un colț lumina puternică a unei acuarele de Dărăscu contrastează cu capul de bătrîn al unui flamand anonim care lucra mai mult în întuneric. Pe masa de lucru sint două ceasuri care parcă măsoară, pe cadrane egale, cuvintele, gestul deși generos avînd economia lui. Mă simt în adevăr un reporter privilegiat. Ne înconjoară aerul cald al încăperii, atmosfera în care omul de știință ordonează concluzii și pregătește noi cercetări. Și fiindcă ochiul se îndreaptă în mod firesc spre masa de lucru, descopăr din nou, limbă moade vechi, medalii o adevărată colecție numismatică, podobele simple ale naturii: conuri de brad, frunze, flori mai ciudate, compuse din nuante exotice. Pe acest birou se întinsec, prin urmare, uneltele de lucru științifice, cu amprenta voluptății naturiste, rigoarea cercetătorului de laborator cu reminiscențe lirice. În clipa cînd îl întinsec pe profesor, simultan cu stringerea mîinii, prin nu știu ce asociații îmi rostește versul: „Lys, et l'un de vous tous pour l'ingenuité". Discuția noastră își găsește punctul ei de plecare.

— Nu demult, maestrul Tudor Arghezi, într-o tablă din „Contemporanul", își amintea, pe bună dreptate, de pasiunea dv. de editor. Elevii dumneavoastră vă datorează, pe lângă interesul pentru ramurile filologiei, preocupări privind editarea lucrărilor științifice și beletristice. Ne puteți împărtăși câteva amintiri legate de vasta dv. experiență de editor?

— Am fost întotdeauna un pasionat de carte. Cînd am debutat în cariera de editor, în 1929, stabilisem în prealabil un plan, pe care l-am pus în execuție la „Cultura Națională" și, apoi, cu mijloace mai largi, la „Fundatia pentru Literatură și Artă".

Am socotit că o editură are datoria să ajute pe scriitorii și să le stimuleze producția. Această idee m-a condus de-a lungul rîstimpului destul de lung (1929—1940 și 1945—1946) în care am lucrat în acest sector. Am creat o serie de biblioteci, îmbogățite an de an cu producții noi. Poezia a fost așezată pe primul plan: cărțile maestrului Tudor Arghezi *Poarta neagră* și *Flori de mușcăi*, au stîrnit furtuni

de devenit stringentă, pentru documentarea la „Tratatul de istorie a limbii romine" am fost nevoiți să recurgem la reproducerea fotografică a principalelor texte și la cercetarea lor în această stare

— În cadrul Institutului de lingvistică al Academiei R.P.R. a luat ființă un cerc de poezie. Fără îndoială, cercetările specializate vor analiza în cadrul acestui cerc unele particularități care denotă ceea ce se numește măiestrie artistică. Cum vedeți dezvoltarea acestui cerc și în ce publicații vor apărea articolele și studiile despre arta scriitorilor noștri?

— „Cercul de poezie" amintit de D-voastră funcționează pe lângă „Centrul de cercetări fonetice și dialectale" și „Institutul de folclor" ale Academiei R.P.R. sub îndrumarea conducătorilor acestor instituții și a acad. Tudor Vianu. Crearea unui colectiv pentru problemele de poezie a fost socotit necesar pentru introducerea metodelor lingvistice moderne în acest sector. Congresul ținut la Varșovia acum 2 ani, a dovedit în mod strălucit, prin comunicările și discuțiile purtate, că domeniul poezicilor poate fi înnoit, prin aplicarea unor metode moderne de cercetare.

„Cercul" nostru ține sedințe lunare de comunicări, urmate de discuții. Menționez ultima comunicare, consacrată măiestriei artistice a lui Bacovia, bogată în concluzii interesante. Intenția noastră a fost de a furniza participanților la ședințe, numeroși și de calitate, o bibliografie la zi și posibilitatea de a consulta direct majoritatea lucrărilor semnalate. Putem pași, acum, în al doilea an de activitate, la elaborarea unor studii individuale, care vor alcătui materia unui volum, și la elaborarea unui „Tratat de versificație românească", a cărui lipsă e demult simțită.

— Primul volum din „ISTORIA LIMBII ROMINE LITERARE" a fost primit cu deosebit interes de publicul cititor, răspunzînd unei cerințe imperioase. Socotim că exprimăm curiozitatea cercurilor largi de profesori, studenți și elevi, întrebîndu-vă ce vor cuprinde volumele următoare și mai cu seamă cînd sint proiectate să apară.

— Elaborarea acestei lucrări s-a făcut în condiții deosebit de grele, fiind vorba de o materie care nu mai fusese tratată la Universitate și pentru care lipseau cercetările preliminare. Ne-am străduit, în primul rînd, să stabilim metoda de cercetare, prin aplicarea învățăturii marxist-leniniste. Materialul de limbă a fost extras de noi direct din lucrările originale. Primul volum al acestei vaste opere a apărut în 1961, după lungi ezitări ale editurii. Al doilea volum, consacrat secolului al XIX-lea, este în parte redactat: sperăm că el va putea să apară la sfîrșitul acestui an. Pentru acest volum ne-am adresat unei serii de colaboratori cu prestigiu, specialiști în materie, ca acad. Iorgu Iordan, acad. Tudor Vianu și alții. Personal, am elaborat capitolele consacrate lui Heliade Rădulescu și Mihail Eminescu.

— Ce păreri ne puteți împărtăși cu privire la fenomenul literar contemporan? Am dori să cunoaștem cîteva din lucrările apărute în ultimii ani, în care găsiți că strălucirea cuvîntului corespunde idealurilor epocii noastre.

— Firește, ajungem la obiectul interviului... Fenomenul cultural actual a căpătat o deosebită amploare, încît abordarea acestei discuții mi se pare absolut normală. Vreau să afirm, din capul locului, că mă impresionează vitalitatea lirică și publicistică a lui Tudor Arghezi. De curînd, pe prima pagină a „Gazetei literare" am citit poemul *Plaimpalais* (e vorba cumva de un district al Genevei?). Proșpețimea, stăpînirea verbului irlzat — încerc limbajul imagistic sub influența marelui vrăjitor — m-au uimit. În mod firesc, maestrul ar trebui să-și manifeste talentul în epica memoriilor. Dar

lată, și asta spre surprinderea noastră, a tuturor, pe lângă oarecari neliniști. Tudor Arghezi articulează cu glasul de cea mai pură tinerețe îndemnul la iubire virginială. De remarcă că multe din ultimele sale poeme nu accentuează folclorice. E vorba de acea sinteză care în marmură, granit sau fier o găsim la Brîncuși. Sint, de altfel, doi mari, geniali exponenți ai artei noastre, înrudiți prin rafinarea unei anumite simbolici naționale, universale. Așadar, Arta lui Arghezi este tocmai aceea de a fi el însuși. Este ceea ce se poate spune și despre George Călinescu, care însumează virtuți de istoriograf, romancier, poet, eseist. Arta lui George Călinescu implică și ea, ca și la Tudor Arghezi, o experiență lingvistică, dar de altă natură decît la autorul *Cuvintelor potrivite*. Într-un roman ca *Serutul negru*, George Călinescu pune în circulație termeni încă neasimilați de limba comună, dar atât de necesari pentru reconstituirea climatului. Este ceea ce face de fapt și Camil Petrescu în *Trilogia Un om între oameni*, admirabilă frescă a timpului, introducînd cu multă abilitate cuvîntul necesar evocării realiste.

Aș fi neoret limitîndu-mă însă la atît. Să nu uităm că Geo Bogza ne-a dat senzația, în reporta-

jele sale, că ne aflăm la porțile măreției. Eugen Barbu s-a definit ca unul dintre cei mai interesați prozatori, cu numerease aluviuni lirice. *Groapa și Șoseaua Nordului*, reportaje sint certitudinile. Istoria literară le va înregistra particularitățile viguroase și moderne. Marin Preda, autorul volumului *Înflînirea din pămînturi*, a izbutit un roman ca *Moromeții*, excelentă realizare a psihologiei țărănului român în perioada premergătoare celui de al doilea război mondial. Și pentru că vorbim de această temă trebuie amintit romanul *Desculț* al lui Zaharia Stancu, apărut cu mulți ani în urmă (1948), care socotesc că va rămîne o remarcabilă contribuție la dezvoltarea prozei contemporane.

— Sînteți și un iubitor de poezie... Ne puteți spune ceva despre lirica actuală?

— Încerc, parcurgînd publicațiile literare, să fiu la zi. Realizez un portret clar al tinărului Nicolae Labiș, poet cu valori artistice incontestabile, preocupat de idei, dar din păcate victima unui accident absurd. Descifrez în multe din versurile citite talente reale, care-și caută încă matca proprie. Ca o speranță, îl menționez pe tinărul Nichita Stănescu, nu fără a-i semnala unele alunecări în imagistică obscură. La poeții tineri, în locul grandilocvenței, al cuvîntului de prisos, aș dori mai multe idei, o frămîntare faustică, pornită din atîtea fapte de viață specifice vremii. Socotesc că și actul critic, de evaluare a unei opere reclamă măiestrie. Din păcate, așa cum remarcă și colegul meu acad. Iorgu Iordan, în unele articole sau scurte eseuri am înținit exprimări contorsionate, afirmații contradictorii.

— Ca editor cu experiență unanim prețuită, ne puteți spune ce părere aveți despre nivelul tipăriturilor noastre, despre condițiile în care sint publicate operele clasicele romine și universale?

— Prezentarea grafică a cărții rominești a făcut în ultimii ani progrese sensibile. Există un tipar de calitate, care însă poate fi și mai bine folosit în scopul diversității. Apariția edițiilor pe hîrtie de biblie trebuie salutăată. În primul rînd Editura pentru Literatură are toate mijloacele la îndemînă în vederea tipăririi clasicele și a celor mai reprezentative scrieri dintre cele două războaie mondiale. Edițiile bibliofile Eminescu, Arghezi, Sadoveanu, Rebreanu sint succese neîndoielnice. Calitatea copertelor nu este însă totdeauna satisfăcătoare. Sint volume de care te apropii mai greu, fie din pricina formatului, fie din a copertelor cenușii. Cred că apar prea multe volume compacte de versuri, adevărați tomuri, în dauna plachetelor, prezentate elegant și mai cu seamă original.

— Și fiindcă ați vorbit despre literatură, ne îngăduim o întrebare mai delicată: Nu v-ați gândit ca însemnările dvs. despre literatură, plastică, teatru, notele de călătorie risipite în paginile diverselor publicații să le stringeți într-un volum care ar înlesni contactul cititorilor cu o latură atît de subtil sesizată de George Călinescu, în a sa „Istorie a Literaturii"?

— Ați atins o coardă deosebit de sensibilă pentru mine... Am scos, într-un tiraj limitat, în anul trecut, o cărticică intitulată „Diverse", cu eseuri de un cuprins variat.

— Scriitorii sint în mod direct interesați de evoluția limbii. La Institutul de lingvistică al Academiei R.P.R. se pregătește un tratat de istorie a limbii romine. Am dori să ne împărtășiți în ce stadiu se află și care sint criteriile alcătuirii lui.

— *Tratatul de istorie a limbii romine* este o lucrare deosebit de complexă. Progresele lingvisticii, în diverse țări ale lumii, și în special în U.R.S.S. și în S.U.A., ne impun o cunoaștere amănunțită a tuturor publicațiilor.

Tinerii noștri cercetători au răspuns la chemarea noastră. Ei s-au pus la curent cu noile metode de cercetare, și publică cu regularitate, în revistele de specialitate, studii interesante care vor servi la redactarea *Tratatului*.

Față de starea actuală a cercetării științifice, partea din *Tratat* consacrată foneticii va fi redactată potrivit cu principiile lingvisticii moderne. Cercetarea vocabularului se va face, de asemenea, cu metode moderne. Primul volum al lucrării, consacrat limbii latine, va fi gata de tipar în primăvara acestui an. Celelalte volume se vor redacta pînă în 1965. Planul lucrării este următorul: vol. I: limba latină; vol. II: romina comună; vol. III: sec. X—XV; vol. IV: sec. XVI, XVII și XVIII; vol. V: sec. XIX—XX.

Un capitol consacrat problemelor grafiei va deschide volumul al IV-lea. În genere, materia fiecărui volum pune probleme diferite, începînd cu documentarea necesară, situația dialectelor sud-ndone, etc. O cercetare atentă a întregului material va aduce multe lucruri noi, chiar neașteptate.

Liviu Călin

GIL. MARINESCU

La 23 februarie 1963 s-au împlinit 100 de ani de la nașterea aceluia care a fost fondatorul științei neurologice rominești și unul din fondatorii neurologiei pe plan mondial, profesorul doctor Gheorghe Marinescu. Numele său va figura mereu alături de Charcot, Dejerine, Cajal, Bechterev, Pavlov, Pierre Marie, Head, Jackson, Sherrington.

Născut în București, dintr-o familie lipsită de mijloace, după ce termină clasele primare intră la seminarul central și în 1882 îl găsim, după trecerea diferentelor de liceu, la Școala de Poduri și Sosele, iar după un an student la medicină. În urma unui strălucit concurs devine intern al Spitalului Brîncovenesc, scăpînd astfel de greutăți pe admirabila sa mamă care muncise din greu pentru a-l întreține. Ca student lucrează în laboratorul de Histologie al prof. dr. Petri-Galați și apoi e numit preparator la Institutul de Bacteriologie al marelui Victor Babeș, care observase deosebite calități ale tinărului intern. În 1889 e trimis la Paris cu o burză a statului român și acolo își va trece și teza. Aci e autorizat să lucreze în clinica și laboratorul ilustrului Charcot, la Salpêtrière. Curînd e remarcat pentru calitățile sale excepționale și pentru munca sa prodigioasă.

Dar Marinescu era un frămîntat în doriuța lui de a se perfecționa și curînd îl găsim în Belgia, unde-și desăvîrșește tehnica microscopografică, apoi în 1891 la Berlin. Aci are o lucrare cu profesorul Gaid, asupra centrului respirator și o lucrare cu profesorul Moll, asupra lobului frontal. Tot la Berlin, unde îl întîlnește pe Babeș, publică împreună cu acesta un „Atlas de histopatologie a sistemului nervos", la care colaborează savanți de reputație mondială ca Ramon y Cajal, von Monakov și Block, atlas despre care Pierre Marie scria că este tot ce s-a publicat mai perfect în această direcție. Reîntors în Franța împreună cu Paul Serieux alcătuiește o monografie asupra epilepsiei, căreia Academia de Medicină din Bruxelles îi acordă un premiu de 2.000 franci aur. În acest timp își trece și teza sa la Paris „Asupra mîinii succulente în siringomielie", unde aplică o teorie proprie asupra tulburărilor trofice.

În 1897 — avea 34 de ani — e chemat în țară, unde i se creează Catedra de Bolile sistemului nervos. Vine însoțit de un pictor finiar, Neyfles, care îi va lucra peste treizeci de mii de desene microscopice, ce au fost utilizate în numeroasele sale lucrări.

În August 1897, profesorul Marinescu pleacă la Moscova, pentru a asista la un Congres Internațional de Medicină, unde prezintă un raport deosebit de apreciat de citopatologie nervoasă, la secția de neurologia pe care o prezidează. Aci are fericea de a cunoaște pe marii reprezentanți ai medicinei ruse: Bekkin, Secenov, Korsakov, Dogiel, Vvedenski, Bechterev, Pavlov, Reintors în țară, ca primi elevi și colaboratori aște pe viitorul mare savant C. I. Parhon (care în 1930 a devenit căpitan și doctorul la Iași) și pe doctorul Goldstein începînd profesorul și desăvîrșește arele minunate cercetări a căror chintesență o constituie cele 1.000 de pagini ale operei „La cellule nerveuse", ce apare în 1909 la Editura Doin din Paris și despre care recent scrie laudativ profesorul Barr din Ontario, în revista Science.

Activitatea profesorului Marinescu, de clinică și laborator, continuă cu o uimitoare și tumultuoasă energie în țară pînă în 1916, cînd, în plin război, este trimis într-o misiune în Anglia și Franța. În țară, face cercetări asupra substratului morfologic al encefalitelor letargice, care izbucnise epidemice în toată lumea și elaborează o lucrare asupra „nevrozului de amputație", care îi aduce, la reîntoarcerea în țară, premiul Alchucaro al Academiei de Medicină din Madrid.

În 1919, cînd a revenit în țară, i s-a dat în sfîrșit o clinică în oraș, la Spitalul Colentina. Din 1919 pînă la moartea sa, în 1938, începe a doua perioadă de cercetări a profesorului Marinescu. El are alături, rînd pe rînd, o serie de colaboratori, între care autorul acestor pagini, profesorul Săgea, medicul acad. Constantin Kreindler, iar în urmă pe Vasilescu, Bacon, Bruch etc. Doctorul Paulian fost secundar, eminent clinician, plecase la Spitalul Central, iar doctorul Radovici, la Filantropia. Aci, în Spitalul Colentina, activitatea lui Marinescu se deslășoară de asemenea pe planuri multiple, dar în primul rînd în domeniul microscopiei, căci Marinescu a rămas toată viața lui mai ales un microscopist de geniu. Studiul infimului mic, și aceasta în scopul de a cerceta și găsi cauza și substratul bolilor sistemului nervos, îl pasiona. Și în acest domeniu semnalăm cercetările sale de biologe a celulei nervoase, asupra fermentilor oxidanți și asupra structurilor coloidale a citoplasmului, care l-a dus la teoria chimico-coloidală a senescenței. În domeniul neurofiziologiei virale, Marinescu, în colaborare cu noi, a demonstrat transmiterea pe cale nervoasă (neurotropism) a unor virusuri ca cel herpetic, a arătat prezența de incluzii în celulele endoteliale din zona nucleului nervos, și a demonstrat că aceste incluzii sint citate pe larg în lucrările și operele lui Levaditi și Lepine, F. Whright etc. Marinescu a demonstrat, împreună cu Minea, prezența spirochetului în creier (după Noguchi) în paralizia generală și a adus o metodă de tratament a acestei grave boli înainte de aplicarea malarie-terapie. În domeniul clinic s-a izolat un sindrom nou (descriu împreună cu noi și D. Vasiliu) care poartă azi numele de sindromul Marinescu-Garland.

În domeniul reflexelor condiționate descoperite de Pavlov, pentru care profesorul avea o admirabilă descoperire, Marinescu, Săgea și Kreindler au elaborat o monografie de un interes deosebit. De asemenea, e de relevat monografia în colaborare cu Inescu-Sisest, primul succesor la catedră, Săger și Kreindler asupra tonusului muscular, prefăcăt de Sherrington. În laboratorul de Fiziologie de la Spitalul Colentina, Marinescu și Săger au fost printre primii autori ce au aplicat studiul bioelectricilor creierului în clinică, după descoperirea lui Berger și Adrian.

Marinescu s-a ocupat mult și de o serie de fenomene legate de subconștientul uman: automatismul ambulator, isteria, hipnotismul, nu numai în vederea unor conferințe răsunătoare destinate marelui public, ci și pentru a adînci și descifra fenomenele legate de o anumită constituție morbidă, ce duc la manifestări speculale de șarlatani, biserică etc.

În 1924, elevii, colegii și publicul medical din țară au sărbătorit împlinirea a 60 de ani, făcînd să apară și un volum privitor la viața și opera sa, iar în 1933 s-a publicat un volum jubiliar a cărui sarcină de redactor am avut-o și la care celebrități mondiale ca Abderhalden, Belschovskii, Foerster, Greenfield, Kappers, Marburg, Wilson etc. au trimis lucrări științifice de valoare.

Profesorul doctor Gheorghe Marinescu a fost tot timpul vieții sale animat de un larg umanism, ca și Victor Babeș. El a înțeles să-și pună știința în slujba societății.

În discursul său de recepție la Academia Romînă în 1906 spunea: „medicina socială e reforma umanității, ridicînd pe ruinele unei societăți minate de tot felul de mizerii și boli o altă societate mai sănătoasă și curată". El nu s-a temut să-i demaște pe cei care constituiau cauza acestei situații într-o conferință din 1924, intitulată *Cooperajia intelectuală națională și internațională*, Marinescu scria: „Timp de secole sclavii au muncit pentru gustul nobilului, iar în societățile moderne lucrătorii manuali, intelectuali, muncesc umi cu brațele, alții cu creierul pentru a întreține o sumă de individualități parazite sau perversive care nu se supun acestei legi admirabile a muncii".

Astăzi, opera științifică a profesorului Gă. Marinescu a devenit un bun al întregului popor.

Prof. emerit dr. State Drăgănescu

Radu Stanca

CHEM VISUL' LA RAPORT.

Chem visul la raport ca să declare:
E gata pentru zboruri viitoare.

E gata pentru noi lansări spre stele
Sub pavilionul cîntecelor mele?

Sint ani de zile de cînd împreună
Pornîrăm, într-o noapte, către lună.

Ne avîntărăm către zone sumbre
Eu și cu visul, două negre umbre.

Dar zborul nostru lu ireversibil
Căci doar tristețea ni-era combustibil

Doar dorul unui nesfîrșit repaos
Ne deschidea aripile în haos.

Iar evadarea noastră-n cer; se sparse
Și pe pămînt căzură steaguri arse.

Azi îl întreb din nou: e gata oare
Așa împrîșțiat cum e să zboare

Să urce cu cei tineri laolaltă
Spre bolta purpurie și înaltă?

E gata, închegînd cenușa-i proprie,
De forma unei hăcări să s-apropie

Și să se-aprindă-n cea din urmă treaptă
A navei ce se-nțeapță către lăptă?

Fapța ce va descrie printre stele
Noua orbită-a cîntecelor mele...

Un aspect caracteristic peisajului literar actual este faptul că, datorită condițiilor create de revoluția culturală ce se desfășoară în țara noastră sub conducerea partidului, marii scriitori contemporani au prilejul, fericit și bogat în consecințe, să-și adune și să-și reîmpărească opera în ample cicluri de volume, sub directa lor îngrijire. S-au editat astfel ciclul operelor lui Mihail Sadoveanu, primele trei volume din seria operelor lui Ion Agârbiceanu, precum și întâiul tom de *Scrieri* de

ei (*Har, Buna Vestire*), privește moartea ca o lege obiectivă a firii, o primete cu un suris calm, neluturburat (*De-a v-ați ascuns*). Când infringe tristetea, neliniștea și descurajarea, poetul își exprimă încrederea în omul muncitor, în creatorul de bunuri materiale. Omul care supune fierul înroșit și-l modelează după voie, este cîntat în *Potcovarii*. Tăranul este socotit creator al belșugului (*Belșug*). Ceea ce l-a preocupat cu deosebire pe Tudor

(*Morții*). În *Ion Ion* e zugrăvită drama dezumanizării și pieririi omului curat și robust de la țară. În becul cu morți, Ion zace goal, întins pe piatră, ros de sobolani. Moartea lui e o nedreptate:

*Departa de vatră și prins de boieri
Departa de jalea mămucii,
Pe trupul-i cu pete și peri,
In cîrduri sînt morții și păducii.*

Poeziile din *Flori de mucigai* ascund, sub aspectul dezolant al imaginilor vii, accente critice. Protestul social este afirmat însă deschis în poezii ca *Binecuvîntare*, *Caligula* și altele. În *Caligula*, alături de înfruntarea curajoasă a potențailor care trăiau în plăcere și desfrîul bogăției nemuncite, se afirmă, entuziast, izbînda viitoare a celor „căzîniți, urii și goi”, cărora le aparțin „temeliile vechi”:

*In palatele aprinse, cu balcoane și unghere,
Liturgia bogăției are și-astă-seară loc.
Cine-a scris, în ce oadaie, lîră paț și lîră loc
Imnul ăsta de izbîndă, de iubire și durere?*

*Folosiți-vă de cîntec, de lumină și de taină,
Cupe omenești de goluri, pline-n viață cîte-o clipă.
Și cenușa prin vîpăie se-nveșmîntă cu o haină
Și găsește ca să cadă înapoi un tuig de-aripă.*

*Cîntecul, lumina, taina, unda, nînsurile-albastre,
Noi le înem, noi le stringem, cei căzîniți, urii și goi.
Temeliile vechi, orice-ați face-șe ale noastre.
Vo, întoarceți-vă veseli și slăviți, întru noroi.*

Aceste versuri au răsunat profetic în lirica lui Tudor Arghezi dinaintea de Eliberare. Ele constituie dovada cea mai vie a dragostei nestinse a poetului pentru popor, pentru „urmașii stăpîni” ai străbunilor „ce-au adunat printre plăvani sudoarea muncii sutorilor de ani”.

Lirica argezeană este un monument nepieritor al culturii rominești, transmînd cititorilor un nobil și vibrant mesaj de umanitate, cu mijloacele marii arte. A oferit nestematele de gândire și simțire născute în laboratorul de giuvaeriu al lui Tudor Arghezi, într-o ediție cu adevărat excepțională, constituie una din realizările întru totul remarcabile ale operei de răspîndire a culturii și artei în rîndurile maselor largi populare.

Teodor Virgolic

TUDOR ARGHEZI SCRIERI

Tudor Arghezi, apariții care constituie, fără îndoielă, evenimente culturale de seamă.

Tipărit în condiții grafice excepționale, primul volum din ciclul „Scrieri” lui Tudor Arghezi însumează versurile din întile volume ale marelui poet *Cuvinte potrivite* și *Flori de mucigai*, precum și poemul *Alteia*!

La apariția volumului *Cuvinte potrivite*, în 1927, Tudor Arghezi deschidea în climatul literar al vremii o poartă nebănuită spre culmi mai înalte de artă, neexplorate pînă atunci. La ivirea sa în Parnasul românesc, Arghezi a produs o adîncă frîmțantare în viața artistică a contemporanilor, a spart hotare vechi ale viziunii și exprimării poetice, îmbogățind conținutul emoțional al litericii noastre cu elemente încă nerelevate și nerostite. Tudor Arghezi s-a impus ca un mare creator, ca o valoare singulară, cu un mesaj artistic original.

Versurile din *Cuvinte potrivite* și *Flori de mucigai* continuă să emoționeze pe cititorul de azi, deoarece închid în ele zbuciumul dramatic al unei conștiințe poetice însetate de adevăr și de frumos, în conflict permanent cu sumbrele realități ale societății rominești dintre cele două războaie mondiale.

Încă de la începutul activității sale creatoare, Tudor Arghezi și-a mărturisit năzuința de a slui luptei omului pentru o lume dreaptă și luminoasă, multe din poeziile cuprinse în volumul *Cuvinte potrivite* fiind edificatoare în acest sens. În *Rugă de seară*, poetul exclamă:

*O! dă-mi puterea să sculund
O lume vagă, lincezîndă
Și să fișnească- apoi, din fund,
O alta, limpede și blindă.*

El își mărturisea deschis acest crez de viață deoarece, cum va spune în *Testament*, se considera interpretul generațiilor de oameni truditori, al robilor, al „serii răzvrătite” care vine de la străbunii săi ce-au suit „prin rîpi și gropi adînci”. Tudor Arghezi schimbă pentru întia oară „sapa-n condei și brazda-n călimară”, poezia sa născîndu-se din „sudoarea muncii sutorilor de ani”, rod al „durerii de vechi întregi”. Considerîndu-se descendent al robilor și continuator al răzvrătirii lor, poetul năzuiește, în mod firesc, la o altă alcătuire a lumii. Astfel se explică de ce în lirica sa se afirmă o mare sete de viață, de lumină și bucurie, dar și o chinuitoare neliniște, o zbuciumată căutare a adevărului, care duce uneori la decepție, la descurajare. Cel ce caută dumnezeirea și dorește cu patimă concretizarea ei pe planuri materiale este poetul răscolit de sensurile existentei, de căile prin care omul poate pătrunde alcătuirea lumii, spre a afla limanul liniștii și al fericirii.

În momentele de tărie morală, Tudor Arghezi își dezvăluie latura cea mai caracteristică a structurii sale intime, și anume pasiunea înnoirii. Optimist, poetul nu se mai lasă copleșit de adversități, de forțe demonice, ca în poeziile *Triumful*, *Prigoana*, *Blesteme*. El cîntă germinția materiei, regenerarea

Arghezi a fost destinul omului în vechea societate. Versurile din *Flori de mucigai* sint edificatoare în această direcție. Închisoarea l-a oferit lui Tudor Arghezi cazurile cele mai concludente de degradare umană. În *Cina*, tabloul sumptru al mizeriei umane este realizat cu apăsată trăsături de penel. Convoitul definițiilor e alcătuit și din criminalii de rînd, dar și din oameni care ispășesc îndrăzneala de a fi vișat o altă lume:

*Cîțiva au ucis,
Cîțiva ispășesc ori un furt, ori un vis.
Tot una-i ce faci!
Sau culci pe bogăți, sau scoli pe săraci.*

Poetul a văzut cum oamenii sfîrșesc trist, anonim, reprezentînd doar cîteva litere într-o condică

CONSTRUCTORI — Fotografia: I. CUCU

OBSERVAȚII STILISTICE

Pe marginea prozei lui VASILE REBREANU

Volumul lui Vasile Rebreanu „Dimineață de toamnă” confirmă și completează cu noi linii profilul prozatorului clujean și constituie o verificare a posibilităților pe care le are „genul scurt” de a înfățișa aspecte ale vieții contemporane.

Imaginea de ansamblu bine încheiată a volumului este susținută și precizată prin procedeele stilistice și de compoziție folosite de Vasile Rebreanu.

Am putea remarca, în acest sens, tonul cald, familiar, plin de rezonanță lirice ale unui povestitor al propriei sale vieți („Casa în care am învățat, primele litere, ca pe care au lăcut-o părinții mei pe cîmpul gol, în casa s-a văscut înțelemea mea...”, „Casa”).

Alt aspect interesant ține de specificul literar pe care o cultivă de preferință Vasile Rebreanu. Dimensiunea schiței este redusă. Ea nu permite motivări largi ale acțiunilor și gândurilor eroiului, întregirea imaginii sale pînă deschiera altor episoade din viața lui. Căle pe care merge autorul este alegerea unei acțiuni, a unui gînd sau a unui gest al eroiului, care devine simbol.

Preferința pentru simbol poate fi asociată cultivării imaginilor ample cu semnificații adînc umane, create parca pe dimensiunile năzuirilor eroiului: „I s-au părut spuietii”, că au înflorit și a văzut grădina o grădina, un pămînt înflorit... („Casa”) sau sugerată unei acțiuni ori realități: „De ce se supărase unul din ei, de ce se supărase unul acesta? Pe cine era supărat? Era supărat pe dimineață, era supărat pe vreme, sau poate că se supărase pe steaua lui care apăsase...” („Dimineață de toamnă”).

Autorul recurge la o serie de procedee stilistice care adîncesc și dau viață acestor simboluri. Schițele „La ferestrele Europei”, „Fieptul”, „Derula”, „Mare lîntă”, evocă anii întincați și grei ai războiului. Atmosfera este închisă, fără orizont. Repetarea obsedantă a unor termeni care prin sensul lor pot sugera această atmosferă este un procedeu folosit cu rezultate stilistice deosebite. Din spectrul al vieții monotone a eroiului, eroiul din „La ferestrele Europei” devine un lîntător. Semnificații schimbătoare alitudinilor eroiului este evidențiată prin folosirea frecventă, în prima parte a schiței, a eductivului demonstrativ același, același, a adverbului înt („de asemenea”) sau a adverbului agard. Monotonia atmosferei burgheze este dezvăluită prin sugerații și prin accești „monotone” lexicali: „La Europa” este aceeași priveliște, seară de seară. Același negustori,

aceiași proprietari de prăvălie și atelere, aceiași notabilități”. „Va purta (copilul) îau) același surt, ca tatăl sau, ce tine, va plăti impozite... Tatăl lui va muri pe tronul, el va muri tot pe tronul, poate în același război. Și așa pînă la sfîrșit”. În această atmosferă încreț gestul mulțimii care demonstrează „cîntec pumnit, pumnul goi și țara ai adevărului”, căreia i se alătură eroul, constituie un act energetic, înălțător, dezvălind de noi orizonturi.

Acest procedeu este folosit și în „Foguetul” pentru a sublinia absurditatea unui război nedrept, dus fără voie maselor: „Cu autotatul în mîna făcuse același număr de pași la dreapta, același număr de pași la stînga... Căsușile treceau greu ca întîncire. Noi făcusem același număr de pași, egali...”

În „Balerina singuratică” eroina este însoțită de epitele stereotipe care accentuează izolarea ei: singuratică, timidă, retrasă, tristă. Repetarea acestor epitețe și atmosfera pe care ea o sugerează în contextul general al schiței ne amintesc acorduri ale liricii bacoviene. Un timp culezător și pasionat stîrșește în sufletul eroinei o schimbare a idealurilor și, a perspectivei. De la contemplarea absentă a mării, balerina, scuturîndu-se de atribuțiile singurătății, cu care se adresează acum mării („Cu mai faci, tu, mare? Nu ai așa ca ești tristă? Ești tristă și proastă. El a plecat și de aceea ești tristă?”, ajunge la înțelegerrea sensului vieții și a raportului dintre om și natură: „Dacă nu erau ei (oamenii), nu erau nici tu (marea). Tu nu te vezi ce urîț și tristă ești, dacă a plecat el...”

Un procedeu des folosit de V. Rebreanu este reluarea unui termen, a unui epitet în aceeași propoziție sau în altă unitate sintactică, îmbogățind-o astfel sensibil, expliciind și aprofundîndu-l.

„Ei făceau acum un lucru întîrziu: era trist. Cavalieristul Breassea de cîteva zile era trist. Vînase într-o noapție cî neluce pe cineva. Utluse un om necunoscut. De atunci în fiecare noapție Breassea plîngea în somn. Plîngea și nu se putea trezi...” („Derula”).

„Cu toate acestea artieria i se părea că avea ceva mîrșit în ea. Se surse distinct. Avea ceva mîrșit și cutremurător în ea artieria sură...” („Mare lîntă”).

„Noi ne bucuram de înțelepciunea lui și casa era plină de lumină și era cald, era bine, hăitau era și el bucuros și rîdea și în risul lui era lumină, multă căldură...” („Zăpezile sint ale noastre”).

„Atunci simți cum se sculau. Se sculau din încet... iar el, sculîndu-se, se îndepărta tot mai mult de ea (de durerea)...” („1400 de metri”).

CURSURI UNIVERSITARE STORIA TEATRULUI RUS

Alături de alte cursuri universitare publicate în ultima vreme de Editura de Stat didactică și pedagogică figurează și cursul lectorului Silvia Cucu *Istoria teatrului rus*. Apariția lui însemnă o realizare pe linia cunoașterii literaturii dramatice ruse de către studenți. În domeniul respectiv este prima încercare de acest fel și, am putea spune, în genere în domeniul disciplinelor privind istoria literaturii și culturii ruse. Urmărind dezvoltarea teatrului rus de la primele sale manifestări (teatrul popular, teatrul bisericesc etc.) și pînă la creațiile de mare valoare artistică și de rezonanță europeană consacrate, autoarea își încheie cercetarea o dată cu sfîrșitul sec. XIX. Ultimul capitol, închinat lui Cehov, ne aduce prin unele opere, în primii ani ai sec. XX, fără însă ca analiza vieții teatrale și a dezvoltării dramaturgiei ruse în perioada de pînă la 1917 să o mai preocupe pe autoare. Ne aflăm în fața unei excepții de la regula generală admisă și uzitată în toate manualele, tratatele și cercetările de specialitate, aceea de a încheia istoria literaturii, artei, culturii ruse cu anul Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, după această dată începînd o etapă nouă, aceea a literaturii, artei, culturii sovietice. O asemenea împărțire cu totul firească și științifică corespunde și în cazul istoriei teatrului rus, unei tradiții istorice evidente și incontestabile. Căci, vînd de istoria teatrului rus, nu pot face abstracție de manifestările caracteristice pentru primii ani ai sec. XX, de lucrările care coexistă alături de dramaturgia lui Cehov și Gorki, și lîră de care peisajul vieții teatrale și istoria dramaturgiei ruse nu ne apar în toată complexitatea lor. E vorba de încercările de a crea un teatru simbolist, de atitudinea grupului „Mir Iskusstva” față de teatru, de activitatea lui Gaideburov, de experiențele în materie de dramaturgie ale lui Blok, de piesele lui Andreev etc. fenomene în parte contradictorii și contestabile, dar totmai de aceea necesitînd o explicație atentă și științifică. Eliminînd din discuție această perioadă, autoarea a lipsit cursul de o încheiere logică, iar tabloul istoric zugrăvit asupra dezvoltării teatrului rus a apărut trunchiat, în aspectul său final nelăchelat.

Prezentarea fenomenelor cele mai caracteristice pentru istoria teatrului rus se face pe un plan dublu: se urmărește evoluția dramaturgiei prin personalitățile literare cele mai proeminente și, paralel, se subliniază contribuția marilor figuri de interpret, sau rolul jucat de anumite instituții teatrale de mare prestigiu („M.H.A.T.” etc.). Se încearcă a se realiza, astfel, o imagine cât mai complexă, metoda urmînd a fi justificată, intrucit cursul se adresează studenților de la Institutul de artă teatrală și cinematografică („I. I. Caragiale”, pentru care anumite indicații cu privire la realizările scenice ale unor său aliora dintre marii actori rusi pot fi foarte utile).

Bziindu-se pe o bibliografie relativ bogată, deși nu întotdeauna destul de recentă, autoarea a înfățișat evoluția teatrului rus urmărind firul istoric, deslășurînd dialectica a evenimentelor, iar pentru sec. XIX a urmărit îndeaproape principiul leninist al periodicității în cele trei etape ale mișcării de eliberare din Rusia. Dacă principiul ca atare nu poate fi considerat decît într-un fel just, aplicarea lui concretă în cadrul cursului este de natură, socotim, a trezi unele obiecții sau cel puțin nedumeriri.

Practic, în curs, istoria teatrului rus se reduce, mai ales pentru sec. XVIII și XIX, la cîteva capitole monografice, înfățișînd personalitățile cele mai marcante (Fonvizin, Krilov, Griboedov, Puskin, Gogol, Lermontov, Turgheniev, Ostrovski, Tolstoi, Cehov) însoțite de puține exemple de texte sumare, asupra epocii istorice în care acestea s-au afirmat sau de unele completări cu privire la istoricul artei actoricești (Scepkin, Mocerlov etc.). O primă întrebare se pune: de ce nu se vorbește nimic despre alți dramaturgi, foarte importanți și ai, cum sint Salkikov-Scedrin și Sukovo-Koblin? Dar, cum sint, de ce lipsesc capitole generale de prezentare a vieții teatrale în anumite perioade, care să cuprîndă fenomenele cele mai caracteristice, să zugrăvească lupta de epoci, să indice o serie de manifestări ale dramaturgiei și artei teatrale de importanță secundară, dar necesare pentru cel ce vrea să cunoască cu adevărat istoria teatrului rus? O încercare de acest fel se face în capitolul *Altmarea realismului pe scena rusă în perioada 1860—1880*, deși cu o cuprîndere a materialului de fapt și evenimente susceptibilă de lărgire, iar în fos necesară sublinierea mai puternică a luptei de epoci în viața teatrală cu referiri la dramaturgia lui Kukolnik, Tolstol etc. Cursul se rezumă de lipsa unui capitol care să prezinte deslășurarea vieții teatrale în anii 1860 și următorii, care să ne lăcă cunoștința cu alții dramaturgi contemporani ai lui Ostrovski, dacă n-ar fi decît să indicăm de Potchin, Pisemski, A. Mei, Clavev, etc. care să explice importanța și semnificația apariției unui număr mare de drame istorice, să sublinieze diferența de poziții ideologice între actriții, etc.

În consecință, lefel în care este structurat cursul, sistematizat materialul și urmări procesul istoric-literar trezește două obiecții. În primul rînd, tabloul de ansamblu al dezvoltării și afirmării teatrului rus în tot ce are el mai valoros ne apare sărăcit. În al doilea rînd, nu se urmărește legătura de la un scriitor la altul, nu se subliniază tradițiile preluate și dezvoltate, nu se arată progresul realizat de la o epocă la alta. Intre capitole ne apar hiatusuri, supraîncălzite istorice goale, iar capitolele monografice, se audează într-un tot unitar, că rămîn ca niște piese disperate, independente una de alta.

Continuînd să studiem metoda urmată de autoare, în cadrul diferitelor capitole monografice, remarcăm predicția pentru expunerea foarte detaliată a subiectului, pentru caracterizarea amănunțită a personajelor, justificarea povei, intrucit să se urmărească cîteodată de ordin didactic, dar care, din păcate, se fac în dauna analizei specificului artistic al respectivelor opere, lucru mult mai important și de interes mult mai mare. Cititorul nu ală în ce conștient caracteristicilor motivator pe plan teatral al dramelor Gerdunov și nici originalitatea artistică a comediei lui Gogol (în comparație, de pildă, cu Fonvizin și Griboedov).

Originalitatea teatrului lui A. Ostrovski este consemnată în cîteva observații fugare și de suprafață („Ostrovski nu alergă după situații încercătoare sau etice neobișnute, el încearcă să ne povestească în terul spectacolului, chiar pînă-o intriță de mare simplitate. Toată forța artistică ei și-o concentrează în crearea caracterelor și redarea mediului...” (pag. 164) și chiar despre dramaturgia lui Cehov, de natură a sugera alii de numeroase considerente ale specificului ei artistic, nu vom întîlni mențiuni mai ample, depășind consemnări generale asupra „atmosferei cehoviene” (pag. 220—221).

Din cauza acestei nediferențieri artistice, întîlnim caracterizări simpliste, o narecare a nivelare între opere și reducerea lor la același număr, pe alături chiar o repetare a unor formulări. Astfel, saltul lui (Krilov — n.n.), a contribuții la demascarea clasei exploatare” (pag. 51), drama Boris Godunov are „un puternic caracter demascator, prin felul critic în care se prezintă clasele dominante teatrală” (pag. 84), iar în „Căderea în călătorie” (pag. 111) „înmățește descompunerea morții și societă a nobilimii”. Despre piesa „Pîinea altă” ni se spune că cenzura țaristă s-a opus publicării și reprezentării ei „deoarece în cursul acțiunii piesei apărea evidență înrădă exerciții alii din vechea cî și de noua generație de doșteri” (pag. 128). „Roadele învîlturii” este prezentată ca o comedie „de un realism puternic”, ea „prezintă antagonismul dintre boieri și țărani... ea se oprește nu numai la aspectele exterioare ale vieții boierimii, ci și arată înseși temeliile acestei vieți” (pag. 180); piesa într-un act *Urșul*, „de la prietel lui Cehov săd critică moravurile clasei mîsterești, vizînd în special poza, masca ipocrită a unor oameni pentru care principiile de viață enunțate rămîn pur exercițiu” (pag. 193), iar în „Căderea în călătorie” „interesul masculin, preocupările minore, vanitatea de proprietar este obiectul satirii lui Cehov” (pag. 195).

Perspectiva istorică în care se deslășoară prezentarea evoluției teatrului rus ar fi avut de cîștigat în adîncime și amplitudine dacă autoarea ar fi întregit-o cu referiri la ecoul mediului și la creații celor mai de seamă dramaturgi ruși. Și dacă noi întîlnim unele informații sporadice asupra „destinului” unor piese rusești pe scenele franceze și germane, lipsite de deslășurire dezahelare unui problem de neîngădabilă importanță și de nivelare istorică pentru studenții și, dealtfel, și pentru cercetarea istorico-literară ca atare, aceea a prezentei dramaturgiei lui Gogol, Turgheniev, Ostrovski, Tolstoi, Cehov în țara noastră. Ombuzinea ni se pare cu atît mai susceptibilă de critică cît mai este în unele cazuri o vorba de realizări teatrale cu au însemnat adevărate momente în viața artistică din România, au prilejuit creații remarcabile ale unor actori de renume sau succese incontestabile ale regizorilor și au intrucit în sens pozitiv dezvoltarea teatrului nostru. Un curs de istoria teatrului rus este necesar pentru studenții romîni, viitori actori și ei, nu trebuie să ignore punerea în scenă a *Revizurii* și *Puterii* întîncirelului de către Paul Gusti, jocul lui Licu în *Hiestakov*, realizările lui Storin în rolul lui Nikita, sau în *1812* de către Fedin, Fedin, Prutasov, succesele repurtate de teatrul nostru după 23 August 1944, în prezentarea pieselor lui Gogol, Cehov și Ostrovski. După cum s-ar fi cerut măcar referiri la lupta de opinii ce a însoțit, lîră excepție, piesele din reperoriul rusec jucat pe scena noastră începînd cu prelucrarea *Revizurii* de către P. Grădășteanu și terminînd cu reprezentările date cu „Puterea întîncirelului” și „Revizorul” în anii de dinainte de 23 August 1944.

Perspectiva cercetării istorice suferă, pe alături, în curs, din cauza unor înșepărtări modernizante sau a unor caracterizări ambigue. De pildă, comuțiile pe care le sugerează comedia „*Neisprăvitul*” sint prezentate ca „forțe apropiate de concluziile revoluționare la care va ajunge Radisev” (pag. 41) iar „realismul ei (al comediei — n.n.) se afirmă începînd cu subiectul „indom”.

Condamnarea la „Roadele învîlturii” este caracterizată ca fiind scrisă într-un spirit îndeaproape intrucit cu piesa „*Neisprăvitul*”: „...[șrăni] își păstrează independența păterilor, au o atitudine sceptică, disprețuitoare, sint departe de a privi pe boieri cu smerenie și admirație...” (182). Totmenim realism este folosit fără suficiență precizie. Despre realism se vorbește și cu privire la piesa „*Brigadeleul*” („primul pas spre realism”) și în comedia „*Neisprăvitul*” („realismul se afirmă începînd cu subiectul”), pentru ca „Pea multă mîrșă are în ea...” („Dimineață de toamnă” o vorbă de realizări teatrale cu au însemnat adevărate momente în viața artistică din România, au prilejuit creații remarcabile ale unor actori de renume sau succese incontestabile ale regizorilor și au intrucit în sens pozitiv dezvoltarea teatrului nostru. Un curs de istoria teatrului rus este necesar pentru studenții romîni, viitori actori și ei, nu trebuie să ignore punerea în scenă a *Revizurii* și *Puterii* întîncirelului de către Paul Gusti, jocul lui Licu în *Hiestakov*, realizările lui Storin în rolul lui Nikita, sau în *1812* de către Fedin, Fedin, Prutasov, succesele repurtate de teatrul nostru după 23 August 1944, în prezentarea pieselor lui Gogol, Cehov și Ostrovski. După cum s-ar fi cerut măcar referiri la lupta de opinii ce a însoțit, lîră excepție, piesele din reperoriul rusec jucat pe scena noastră începînd cu prelucrarea *Revizurii* de către P. Grădășteanu și terminînd cu reprezentările date cu „Puterea întîncirelului” și „Revizorul” în anii de dinainte de 23 August 1944.

Perspectiva cercetării istorice suferă, pe alături, în curs, din cauza unor înșepărtări modernizante sau a unor caracterizări ambigue. De pildă, comuțiile pe care le sugerează comedia „*Neisprăvitul*” sint prezentate ca „forțe apropiate de concluziile revoluționare la care va ajunge Radisev” (pag. 41) iar „realismul ei (al comediei — n.n.) se afirmă începînd cu subiectul „indom”.

Condamnarea la „Roadele învîlturii” este caracterizată ca fiind scrisă într-un spirit îndeaproape intrucit cu piesa „*Neisprăvitul*”: „...[șrăni] își păstrează independența păterilor, au o atitudine sceptică, disprețuitoare, sint departe de a privi pe boieri cu smerenie și admirație...” (182). Totmenim realism este folosit fără suficiență precizie. Despre realism se vorbește și cu privire la piesa „*Brigadeleul*” („primul pas spre realism”) și în comedia „*Neisprăvitul*” („realismul se afirmă începînd cu subiectul”), pentru ca „Pea multă mîrșă are în ea...” („Dimineață de toamnă” o vorbă de realizări teatrale cu au însemnat adevărate momente în viața artistică din România, au prilejuit creații remarcabile ale unor actori de renume sau succese incontestabile ale regizorilor și au intrucit în sens pozitiv dezvoltarea teatrului nostru. Un curs de istoria teatrului rus este necesar pentru studenții romîni, viitori actori și ei, nu trebuie să ignore punerea în scenă a *Revizurii* și *Puterii* întîncirelului de către Paul Gusti, jocul lui Licu în *Hiestakov*, realizările lui Storin în rolul lui Nikita, sau în *1812* de către Fedin, Fedin, Prutasov, succesele repurtate de teatrul nostru după 23 August 1944, în prezentarea pieselor lui Gogol, Cehov și Ostrovski. După cum s-ar fi cerut măcar referiri la lupta de opinii ce a însoțit, lîră excepție, piesele din reperoriul rusec jucat pe scena noastră începînd cu prelucrarea *Revizurii* de către P. Grădășteanu și terminînd cu reprezentările date cu „Puterea întîncirelului” și „Revizorul” în anii de dinainte de 23 August 1944.

Perspectiva cercetării istorice suferă, pe alături, în curs, din cauza unor înșepărtări modernizante sau a unor caracterizări ambigue. De pildă, comuțiile pe care le sugerează comedia „*Neisprăvitul*” sint prezentate ca „forțe apropiate de concluziile revoluționare la care va ajunge Radisev” (pag. 41) iar „realismul ei (al comediei — n.n.) se afirmă începînd cu subiectul „indom”.

Condamnarea la „Roadele învîlturii” este caracterizată ca fiind scrisă într-un spirit îndeaproape intrucit cu piesa „*Neisprăvitul*”: „...[șrăni] își păstrează independența păterilor, au o atitudine sceptică, disprețuitoare, sint departe de a privi pe boieri cu smerenie și admirație...” (182). Totmenim realism este folosit fără suficiență precizie. Despre realism se vorbește și cu privire la piesa „*Brigadeleul*” („primul pas spre realism”) și în comedia „*Neisprăvitul*” („realismul se afirmă începînd cu subiectul”), pentru ca „Pea multă mîrșă are în ea...” („Dimineață de toamnă” o vorbă de realizări teatrale cu au însemnat adevărate momente în viața artistică din România, au prilejuit creații remarcabile ale unor actori de renume sau succese incontestabile ale regizorilor și au intrucit în sens pozitiv dezvoltarea teatrului nostru. Un curs de istoria teatrului rus este necesar pentru studenții romîni, viitori actori și ei, nu trebuie să ignore punerea în scenă a *Revizurii* și *Puterii* întîncirelului de către Paul Gusti, jocul lui Licu în *Hiestakov*, realizările lui Storin în rolul lui Nikita, sau în *1812* de către Fedin, Fedin, Prutasov, succesele repurtate de teatrul nostru după 23 August 1944, în prezentarea pieselor lui Gogol, Cehov și Ostrovski. După cum s-ar fi cerut măcar referiri la lupta de opinii ce a însoțit, lîră excepție, piesele din reperoriul rusec jucat pe scena noastră începînd cu prelucrarea *Revizurii* de către P. Grădășteanu și terminînd cu reprezentările date cu „Puterea întîncirelului” și „Revizorul” în anii de dinainte de 23 August 1944.

Perspectiva cercetării istorice suferă, pe alături, în curs, din cauza unor înșepărtări modernizante sau a unor caracterizări ambigue. De pildă, comuțiile pe care le sugerează comedia „*Neisprăvitul*” sint prezentate ca „forțe apropiate de concluziile revoluționare la care va ajunge Radisev” (pag. 41) iar „realismul ei (al comediei — n.n.) se afirmă începînd cu subiectul „indom”.

Condamnarea la „Roadele învîlturii” este caracterizată ca fiind scrisă într-un spirit îndeaproape intrucit cu piesa „*Neisprăvitul*”: „...[șrăni] își păstrează independența păterilor, au o atitudine sceptică, disprețuitoare, sint departe de a privi pe boieri cu smerenie și admirație...” (182). Totmenim realism este folosit fără suficiență precizie. Despre realism se vorbește și cu privire la piesa „*Brigadeleul*” („primul pas spre realism”) și în comedia „*Neisprăvitul*” („realismul se afirmă începînd cu subiectul”), pentru ca „Pea multă mîrșă are în ea...” („Dimineață de toamnă” o vorbă de realizări teatrale cu au însemnat adevărate momente în viața artistică din România, au prilejuit creații remarcabile ale unor actori de renume sau succese incontestabile ale regizorilor și au intrucit în sens pozitiv dezvoltarea teatrului nostru. Un curs de istoria teatrului rus este necesar pentru studenții romîni, viitori actori și ei, nu trebuie să ignore punerea în scenă a *Revizurii* și *Puterii* întîncirelului de către Paul Gusti, jocul lui Licu în *Hiestakov*, realizările lui Storin în rolul lui Nikita, sau în *1812* de către Fedin, Fedin, Prutasov, succesele repurtate de teatrul nostru după 23 August 1944, în prezentarea pieselor lui Gogol, Cehov și Ostrovski. După cum s-ar fi cerut măcar referiri la lupta de opinii ce a însoțit, lîră excepție, piesele din reperoriul rusec jucat pe scena noastră începînd cu prelucrarea *Revizurii* de către P. Grădășteanu și terminînd cu reprezentările date cu „Puterea întîncirelului” și „Revizorul” în anii de dinainte de 23 August 1944.

Valeriu Rusu

Tatiana Nicolescu

PARAFRAZĂ PE TEMA UNEI DISCUȚII DESPRE MORALĂ

O dată cu norii vineți care coboară și înăspresc cerul, o dată cu vântul tăios care începe să alerge pe fața neagră a pământului, o dată cu fulgii care vestesc tihna albă și rece, răspunzând parcă unei chemări, unui instinct de animale migratoare, tractoarele încep să se îndrepte spre S.M.T.-uri.

Pornesc toate, din toate părțile. Din largul câmpurilor, de pe povișurile coastelor, de pe platouri, de oriunde și-au pus amprenta asupra pământului și roadelor sale. Le vezi boturile roșii, sau verzu, sau cenușii, cum se-ndreaptă adunându-se semnalul rece al iernii. Și pornesc. Se adună de pe ogoare în grupuri mici de câte trei, de câte patru. Ajung în șosele câte douăsprezece—pălsprezece, împinzind întinsul și înaltul cu duduitul lor. Pe la încrucișări întâlnesc alte șiruri, și înaintea — plutoane de tractoare — spre porțile larg deschise ale stațiilor.

Este aceasta ca o defilare a unei armate triumfătoare, a unei armate care și-a făcut datoria cu prisosință. În urma lor, întregul ogor al țării rămâne negru, bine prelucrat, arat sau semănat, așteptând să doarmă regeneratorul somn de sub zăpezi. Remizele S.M.T.-urilor se umplu de tractoare și de tractoriști. O asemenea animație, a asemenea sărbătoare, nu trăiesc mecanizatorii decât de două ori pe an: Cu ocazia pomenită mai sus și acum, primăvara, când tractorele iau drumul invers, pornind în plutoane, despărțindu-se-n șiruri, apoi în grupuri și luându-și fiecare locu' pe ogor.

Așa începe campania de primăvară. Dar să ne oprim la lunile iernii care de abia s-au terminat. Tractoarele intră în ateliere. Încep reparațiile mari, reparații care le fac valde pentru campaniile anului următor. Veniți din vagoanele-dormitor, din brigăzile repartizate pe lângă gospodăriile colective, mecanizatorii revin în marele lor colectiv. Se povestesc acum întâmplări din toate campaniile anului, se împărtășește experiența adunată, își mărturisesc, unele echipe altora, metodele noi de muncă pe care le-au aplicat, modalitățile de-a colabora mai strâns cu colectivitățile al căror pământ îl lucrează, proiectele îndrăznețe și visurile de viitor născute în mireasmă de fân, sub bolta largă, cu stele grenate.

Am auzit în aceste luni de iarnă,

la sediile S.M.T.-urilor, în atelierele largi, sunetele rare ale seuelor schimbate, povești cu colectiviste frumoase, al căror final e o nuntă, povești cu sateliți văzuți pe cer, al căror final e hotărârea omului de-a învăța astronomia. Am văzut, în aceste luni de iarnă, în adunări generale, oameni care anunțau cu mândrie că și-au îndeplinit angajamentul de-a deveni tehnicieni agricoli: puțin să se ocupe în mod complex de prelucrarea pământului, și am văzut brigăzi de tractoriști care-și propuneau ca acolo, în locurile lor îndepărtate de muncă, să ducă o viață după principiile moralei comuniste, să fie și în acest domeniu un exemplu pentru colectivitățile pe care li ajută. Am asistat, în aceste luni de iarnă, la dezbateri între oameni care nu mai semănau cu cei care fuseseră în iarna trecută. Erau mai pregătiți și din punct de vedere tehnic, și din punct de vedere politic, erau mai căliți, erau mai conștienți de îndatoririle lor de reprezentanți ai clasei muncitoare la sat.

Într-un cuvânt, mi-am putut da seama de saltul care înseamnă pentru ei fiecare această perioadă de iarnă. Acum, nu numai mașinile se revizulesc pentru noua campanie, ci și oamenii. Iar oamenii, revizundu-se, își consolidează toate atribuțiile care li ridică la un nivel mai înalt.

Și iată că, la sfârșitul acestei ierni, am avut prilejul să fiu martorul unui eveniment nou, unui eveniment și mai impresionant.

Intimă și majestuoasă, simplă și elegantă, înconjurată de foyere largi, sala teatrului de stat din Brașov cuprinde, sub candelabrele ei de aramă bătută, vreo șapte-opt sute de locuri.

CORNELIU LEU

El bine, în dimineața aceea, cu toate că nu era vorba de vreun spectacol, sala era întesată de tineri. Era întesată de tineri mecanizatori. Și se adunaseră șapte, opt sute, pentru că numai atâția putuse să cuprindă sala. Alții vreo mie așteptau o întru-ntrune asemănătoare, în următoarea săptămână.

Programul vorbește sec despre „desășurarea consfățuirii cu tinerii mecanizatori din S.M.T.-urile Sibiu,

Medias, Rupea și Sf. Gheorghe". Atât: Deschiderea consfățuirii de către primul secretar al Comitetului regional U.T.M., prezentarea unui material cu caracter educativ, dezbateri, discuții, vizitarea uzinelor de tractoare, schimb de experiență cu muncitorii de-acolo, din nou discuții.

Exprimarea e seacă; nici nu are nevoie de mai multe cuvinte. Dar, pentru a cuprinde întreg înțelesul

ei, sensul profund al modului de viață socialist pe care-l exprimă o asemenea consfățuire, ar fi fost nevoie de lava unui entuziasm maiakovskian.

Ce vroiau acei șapte sute de tineri, ce căutau ei sub distinsa arhitectură a boltei teatrului brașovean?... Cercetam chipurile lor, gesturile lor, bucuria care lumina totul în înfățișările fostei colegii de școală. Ascultam convorbirile lor:

— Noi avem treizeci la cursul seral...

— Da! pe inginerul nost', îl știi?... E cel care ne-a fost maistru când lucram la Hărman...

— Bravo, Mihai! Am auzit că-și scos-o bine cu porumbul de cinci mii!

— Măi, la noi, știi, pe coasta aia, arătura adincă...

— A fost greu, Pătrule, la școala tehnică agricolă?... Știi, vreau s-o-ncep și eu; anu' trecut n-am putut, că de abia mă însuraseram, dar acum, gata!

— Codruț, cum ați făcut voi, mă, la discuit, că...

Da, e un vechi obicei al lor, al oamenilor care majoritatea timpului și-o petrec pe scaunul singular al tractorului cu gândurile lor, cu frământările lor, s-aștepte seara, s-aștepte înfățișarea cu tovarășii din brigadă, pentru a discuta. Și e un vechi obicei al brigăzilor care lucrează izolat să aștepte perioadele dintre campanii, pentru a se sfătuși cu întregul colectiv. Acum, această dorință a căpătat un caracter și mai larg; mecanizatorii n-au lăsat să înceapă

campania de primăvară fără să se întâlnească cu toții, din stațiile întregii regiuni.

Dacă această consfățuire ar fi avut drept scop numai un schimb de experiență în privința folosirii tractorului, n-ar fi fost un lucru neobișnuit. Dar cei peste șapte sute de mecanizatori, care se întâlneau la Brașov, aveau de discutat mult mai multe. Iată câteva probleme: „eroismul în muncă”, „cum trăim viața de colectiv”, „care sînt perspectivele noastre de viitor, și ce facem pentru a le lărgi cât mai mult”, „cum să ne comportăm în societate”, „ce este caracteristică tineretii noastre”, „cum ne pregătim să devenim familii”, „într-un cuvânt, o discuție despre profilul moral al omului nou. Da, șapte sute de mecanizatori, în preajma campaniei de primăvară, s-au strîns să discute despre modul cum trebuie să arate ei, cum trebuie să se comporte ei.

Ce dovadă mai evidentă că această preocupare a căpătat la tineretul nostru un larg caracter de masă? ! Frământările, începutele acolo, în mințile omului care conduce mașina printre brazdele ogoarelor, dezbătute apoi într-un ceas de odihnă sub cerul liber, continuau în timpul strădaniei de a face cât mai roditor pământul țării, ajungeau acum să

răsune puternic într-o largă adunare.

Și simțeam nevoia să mă întreb: „Nu este dovada cea mai evidentă că acești oameni care, în curînd se vor despărți pornind fiecare pe tractorul lui, formează o singură și mare familie?”

Îmi răspundea însăși prezența lor, dar îmi răspundea și unul dintre primele exemple cu care a început discuția: „Anul trecut, mecanizatorii regiunii, și-au depășit sarcinile de plan cu 12 la sută.”

Mecanizatorii regiunii. Nu o brigadă sau alta; nu un S.M.T. sau altul. Mecanizatorii aceștia toți, legați, uniți, prin preocupările comune de a trăi și de a munci în chip socialist.

Discuția a decurs cit se poate de tinereste: S-au dat exemple din viața lor, s-au pomenit exemple din literatură, s-au recitat fragmente din poemele preferate, s-au concretizat idealurile tineretului în scene interpretate de tineri actori. Rostind de la tribună considerații etice și filosofice, vorbitorul nu se simțea deranjat să se transforme-n recitator, atunci când considera că versul îl poate ajuta să se exprime mai bine, sau în prezentator de program artistic, atunci când simțea nevoia să recurgă la ajutorul unei interpretări scenice.

Și, tocmai din pricina aceasta, tocmai pentru că totul exprima exact preocupările tineretului lor, aveai impresia că toți cei șapte sute de tineri din sală se află într-un uriaș colobiviu cu realitatea în care trăiesc și în care muncesc.

„Cum să trăiesc și cum să muncesc, pentru a fi un cetățean demn de epoca aceasta mărețată?”

Răspunsul venea firesc la întrebare. Iată, într-un colț al sălii, un tînăr trecîndu-și îngînduraț mîna mare prin părul rebel. Mă obseda figura lui gînditoare, ochii lui care, de la distanță, mi se păreau umbriți, modul serios și grav în care asculta cele spuse. Și numai gestul acela calm, al minii care îndrepta părul mătușos, instinctiv, neconstatînd prea bine că-l lipsește obișnuita bască pe care o poartă pe tractor. Se gîndea, poate, Vasile Bira, la copilăria lui tristă, de orfan, care-l face să fie mai îndrîjnit astăzi... Numele lui fusese rostit ca exemplu de tovarășii săi. „Un om despre care vorbim cu mîndrie, un bun tovarăș, un muncitor conștiințios...” Dar vorbele, cit pot ele cuprinde față de amintirile a șapte sute de oameni? !... El aveau atîtea de spus, înțit nu mai reușeau să povestească: „Cum să trăiesc și cum să muncesc?... Așa, ca Bira de la Turnișor? sau ca Elekes, de la Rupea, sau ca... dar ar trebui să însirăm sute, din sutele care sînt în sală...” „Cum să mă pregătesc mai

departe pentru viață, cum să învăț, cum să citesc?... Așa ca Vreme, sau ca Bălănescu de la Proștea, care-s în clasa a IX-a la seral, sau ca tine, tovarășe, care-mi stai alături și care înveți o a doua meserie, ajutoare, sau ca cel cu ochi mari și păr castaniu, din dreapta ta, care...” „Cum să nu fiu?... Ce să smulg din mine? ...Apucături ca ale lui Tamaș, ca ale lui Mătan, care beau, care strică mașinile...” „Cum să-mi întemeiez căminul, familia?... Așa ca Ana și Petre Balogh din Ghidfașu, sau ca vecinii mei, cei care stou a treia casă mai jos, sau ca tovarășul nostru de brigadă, bun tovarăș, bun tractorist și bun tată...”

Lucrurile nu se mai puteau discuta la modul teoretic; nu mai avea niciun rost. Principiile, despre care vorbeau, făceau parte din viața lor. Discuția nu mai avea de mult un caracter abstract. Exemplele veneau cu diuimul. Numai să te gîndești, numai să te uiți la cel din dreapta sau din stînga ta...

Ce exemplu mai clocvent al triumfului moralei noastre noi? !...

Acolo, sub bolta elegantă a teatrului brașovean sau, mai apoi, în sala mare a Uzinelor de tractoare, nu mai avea loc o discuție, ci un schimb de experiență despre modul de a trăi în socialism.

— Noi am făcut așa...
— Iar noi așa...
— Să-l vedeți pe tovarășul meu ce fel de om este...

Era un adevărat schimb de experiență asupra celei mai delicate probleme, „Un schimb de experiență în legătură cu tovarășia noastră, omnia”, după cum se exprima, juvenil entuziasmat, un participant.

Evident, însuși faptul că a fost convocată o asemenea consfățuire cu participare directă, și nu prin delegați, este dovada nivelului moral la care a ajuns tineretul nostru, este mărturia modului în care triumfă morala comunistă în societatea noastră.

Șapte sute de tractoriști, iar după ei alți aproape o mie din aceeași regiune, se pregătesc să înceapă prima campanie a anului, discutînd despre morală. Discutînd într-un mod necesar reclamat de stadiul evoluției lor. Șapte sute de mecanizatori, bine pregătiți ca meserie, șapte sute de mecanizatori care au ajuns la un nivel de trai și de pregătire de la care pot duce o asemenea discuție.

La întrebarea „cum arată viața în socialism”, aș răspunde și cu exemplul acesta.

Și aș auzi în urechi duduitul puternic al tractoarelor lor îndreptîndu-se spre ogoare... Duduitul acela epăsat și plin de certitudine!

Da, tovarășii, începem această campanie; țara se poate încrede în noi!

MECANIZATORII

Fotografia: ION MICLE

Victoria Dragu

LUCRUL CEL MAI DE SEAMĂ

Am rostit cîndva jurămîntul solemn,
Ca ostașii-nainte de lupte;
Cravatele noastre decolorate și rupte
Le păstrăm undeva-ntr-un sertar.
Cînd mî-e greu,
Îmi mîngîi tăcută cravata
Și aud:
„Fii gata,
Întoldeana, îi gata!”
Noi cei născuți la sfîrșit de război,
Cei născuți o dată cu țara,
Cu primul număr legal al „Scintilei”,
Noi,
Am crescut ca fluvii primăvara...

Toate pluteau încă în jurul meu
Și nu exista pentru toate un nume.
Lumea era neînțeleasă. Mereu
Se oțtecea cu mine-o minune
Cîteodată cuvintele se priudeau în hore

Și dansau după voia mea... Erau ore
Cînd creștii-niloreau sub privirile mele.
Se schimbau culorile, dimensiunile.
Șotronul murea, se topea în pămînt
Și privind nedumerită minunile
Începeam să mă bucur că sînt.

Ați știut că duzii pot fi amari?
Uneori trec pe sub ei
Și învie
Ultimele jocuri din copilărie.
Pe vremea aceea
Ascultam la radio știri din Coreea...
Păpușile,
Ultime de jos,
Ne priveau cu ochi mari
Cum holăram să plecăm voluntari
Păpușile noastre de-atunci...
Numai ele-au ajuns în Coreea.
Dar păpușile noastre-au vorbit
Cum știu vorbi jucăriile,
Poate mai bine ca noi,
Reaprinzînd făclile
Copilăriei stîns-n război.
În acel an,
După lecții eram partizani,
Unii cădeau... Era un joc ciudat și sever.
Trebuia să înving sau să pier,
Să-mi înfrunt moartea solemn,
Ucisa cu săbiile de lemn...
Apoi mă ridicam
Din moartea mea plină de glorie.
Întorsă la viață
Plecăm
La lecțiile mele de aritmetică
Și de istorie.

Toate sînt astăzi departe
Și mî-e greu
Să-mi spun c-am fost eu,
Că nu le știu dintr-o catte.

...Și deodată-a venit,
Deodată am știut să zbor...
Duzii se depărtau ameliilor
Sub zent.
Deodată, mî s-a părut
Că-l știu de o mie de ani.
Că n-a fost nimic fără el.
Mergeam tăcuți
Și gențile se legănau la tel.
Astăzi în curte cîntau ferăstraie...
Duzii!,
Îi taie.
Auzi?
În curte moș bătrînii noștri duzi.
Copilăria risipiță-n ramuri,
Căzînd, privește către noi prin geamuri
Și-apoi se prăbușește la pămînt,
Și duzii nu mai sînt...

Într-o zi
Mi s-a părut
C-aud în curte voci de copii,
Că cineva mă cheamă la joc.
Copilăria risipiță-n ramuri, cu toc
S-alerg mai lute pe scări)
Și spuneam:
„Poate nimic n-a trecut
Poate pritenii mei mă așteaptă călări
Pe cai de lemn,
Cu-n aer aspru și demn,
Să mă certe c-am venit alți de țîrziu;
Dar pe băieții aceștia nu-i știu,
Nu-s tovarășii mei,
Sînt mai înalți ca ei...”
N-am bănuțit cî de mare
Poate fi o-ntrebare
Pusă deodată,
De-un copil oprit pentru-o clipă din joc:
„Soarele nu stă pe loc?
Ce-s orizontul și zorile?”
Se-amestecă virsele cu întrebările...

Atîtea răspunsuri se cer.
Și alți băiați spune:
„Mîine voi fi înlocuitor pionier!”
„Sînt întrebări cu sens grav și profund.
Și e rîndul meu să răspund.”

Nu de mult mă miram
Că nu am
Ani măi înapoi,
Cî doar foarte mulți înainte,
Că nu pot să spun
Decît
„Acum un an”, „acum doi”,
Nici n-am simțit vremea cum trece.
Azi pot să spun
„Acum cinci”, „acum zece...”

Prietenii mei, îi ai eroilor,
Luptele nu s-au sfîrșit.
Nu ne e sufletul liniștit,
Bătăliile noastre-s în mers,
Cu indiferență, rutina,
Cu tot ce e searbăd și șters,
Cu tot ce insultă lumina,
Înima fiecărui din noi e o stea
Care arde necontenit și veghează,
În lupta aceasta fără seamăn de grea,
Cine obosește, trădează.

Am rostit cîndva jurămîntul solemn,
Ca ostașii-nainte de lupte,
Cravatele noastre decolorate și rupte
Le păstrăm undeva-ntr-un sertar:
Cînd mî-e greu
Îmi mîngîi tăcută cravata:
„Fii gata,
Întoldeana, îi gata!”

POVESTIRE

de GEORGE BĂLĂIȚĂ

Peste pământurile cuprinse între Muntele-Mare și Capetele cuceră ploii. Erau la început ploi scurte. Ele se așezară de-a dreptul în zăpadă. Zăpada se subție și muri într-o noapte.

Pe urmă ploile scurte se făcuseră una și această ploaie era alba zăua și neagra noaptea și nu se opri, nici nu se înțel, căzu la fel de mare, fără grabă, așezată pe stat lung.

Apele mici crescuseră. Apele mari ruseră malurile. Erau galbene și repezi și spuma lor era tot galbenă, iar cile o dată negre. Apele intrau în case, deschidea ușile caselor și scotea de prin oăi lucruri vechi și noi și pe urmă rămăneau ele acolo.

Pământurile arate toamna se îmbolnăviră. Trebuiau din nou arate. Unde erau pământuri drepte, se întinșeră lacuri puțin adânci, în care pământul bine lucrat putrezi. În aceste lacuri, ploaia căzând, bolhoroasa mărunț, ogoarele parcă fierbeau desușu și dădeu în foc.

În prima zi a ploii, oamenii n-o băgară în seamă. Unii se mirau, fiindcă nu era vremea ei. Copiii se bucurau ca vara. Săreau în zăpada făcută terci, așteptau și, scotându-și căciulile, lăsară să se ceară apă rece în creier. Ei vedeau rar ploaie iarnă, de aceea se bucurau.

O săptămână încă, bărbații își văzură de treburile ferii. Apoi lăsară treburile și priviră ploaia. Femeile se uitau și ele la ploaie, pe urmă își căutau copiii, să-i aibă în jurul lor. Iar copiii nu se înspăimântau deic de apele prea mari, încoale era bine.

Zăua, bărbații veneau la sediu. Nu-și prea vorbeau. Ei nu veneau deic pentru a privi împreună ploaia. În hambare era sămânță, nu de aici venea grija, acolo nu ajunseser ploaia. Trac-tearele stăteau în remize și nici aici nu putea fi vorba de grija. Nu, grija mare era la pământ, la boala pământului. Dimineața, inginerul venea câtare din țarină trecea între oameni privea cerul, nu scotea o vorbă.

„Cum merge la voi?” sunau telefoanele. „Ce vă trebuie, cum stați? Nu plecați de lângă telefon, comunicați nouități!”

Începură să numere zilele, de la venirea ploii încoace. Spuneau: „asta era după ce-a dat ploaia” și „nu, s-a pretrecut cu o săptămână înainte de ploaie.”

Da, grija era mare și toate se făcuseră mici înaintea ei. Într-o noapte, ploaia se opri.

În asterntul, oamenii dormeau. Bărbații se treziră primii. Ei ascultară. Ploaia nu se mai auzea. Apoi se treziră femeile, iar copiii începură să plângă: în mijlocul nopții e urât și întuneciu. Pe urmă, fiindcă mama ridea și tatăl ridea, tăcuseră. Bărbații și femeile și copiii ieșiră afară. Nu era frig și nu mai ploia. Miroseă zărușor. Era la începutul lui martie.

Vintul bătu cit o nuntă împărătească, trei zile și trei nopți. Unde erau apele? Unde erau ploile? Toată ziua ardea soarele, toată noaptea ardeau stelele.

Pământul se cerea întors și sămânța dată lui, încă o dată. Grija era altel acum, o grija plină de speranță, albă, iar bărbații și femeile o purtau cu ei.

Copiii mergeau la școală.

II

Era încă noapte, cind tălă. Iacob Nesfintu, se deșteptă și, stînd parca pe oasele altuia, simți setea. O arșiță mult mai mare deic gură lui, îl făcu să întindă mîna spre ulciorul stînt de el foarte aproape. Îl văzu lîngă pat, jos, pe podele: văzu și ochiul tulburat al apei, chiar în locul unde gura ulciurului se strînge pentru a încăpea în gîtul îngust, după cum mîniile oltarului au vrut.

Omul apucă foarta ulciurului, dar toarta se înnuie și se scurse pe jos. Așa urcă pînă în buza ulciurului și începu să clipească mărunț, parca se fi plouat în eu.

Somnul treaz în care se afla Iacob Nesfintu, cuprins de neliniște, se destrămă; omul își simți pe rînd oasele. Apa dădu afară din ulciur: clipecea meru; adunată din multe suvite, se lăsa pe jos, printre piciorarele mesei, ale scaunelor.

Trezită deodată, femeia, care dormea alături, spuse: — Te tot dozești și te răfolești, arde și zău, oi, Iacob... Nu termină bine de vorbit și adormi din nou, răsufletărea ei se auzi adînc, liniștită. Avea un somn bun.

Iacob Nesfintu se trezi de-a binelea. Îi era într-adevăr sete. Se ridică într-un col. Apucă ulciurul, era apronă pe sine. Pe cînd apă îl umplu gura, căleată, scîlcie după o noapte de stat, el auzi clipeciul din vis și o văzu parca năvălind în casă. Așeză ulciorul jos.

Ferind somnul femeii, ei coborî din asternt. Mergeau prin întinerie spre ușă, pe drumul cunoscut, descult, în cămașă și izmene, după cum dormise, călcînd ușor, se simți deodată singur în mijlocul întinericului, depărtat de lucruri, și o toamnă foarte omenască îl cuprinsă. În tindă era frig. Lutul întins pe jos, neted, i se păru de plătă.

Teși afară, pe prîpsa largă. Prîpsa era tot ce putea fi mai frumos la zău în casă. Înaltă, lucră de mesteri zidari adevărați, lînea trei laturile casei. Pentru a ajunge jos, trebuia să cobori cîmpe trepte. Erau ceva parale bălăte scîl, dar mîzarea oricărui om care vedea asta făcea mai mult.

Căzuse ceața subție dinaintea zorilor. Iacob Nesfintu o simți intrîndu-și în case. Își prinse umerii în palme; tremurau; frigul nu-l simțea încă. Stînd astfel, omul călta să pătrundă în-tinericului, încoldea. Scotoci în cerul nedeslușit, dădu ceața la o parte, umbli ce umbli pe acolo și, după multe semne vechi, văzu că nu sint urme de ploaie.

Grija lui din fiecare dimineață, scăzu. Își scarpină încet, cu multă plăcere, ceafa pînă în ochi, între umeri. Și îi plăcu să se zîmbescă la zău în care se afla. Era ioi. El se gândi la ea și i se păru că această zi de ioi seamănă cu un cîmpe mare și greu, pe cînd celelalte zile ale săptămînii, luni, marți, miercuri, înainte, și vineri, sîmbătă, după ea, sint jumătăți și sferturi de cerc. Duminica nu intră la socoteală.

O gîscă tipă femeiește, undeva prin meșteși.

Acum omul simți frigul, cel mai ascuțit frig, acela dintre zi și noapte. O zi întregă el nu mai avea grija ploii. Tălpile arse de cimentul rece se mișcau singure, mijlocul îi cam întepenise.

Întă în tindă. Cînd sî închidă ușa, îl zări, printre ulucile gardului, jumătate, din cauza aluzilor de coconi de lîngă poartă, pe sub crengile creșului care creștea acolo, pe Arlon Uscat, vîrul de-al treilea al nevetei lui, un neam cum s-ar spune de la a șaptea plămîdă.

Arlon Uscat luase parte odată, la o ședință mare la regiune. Acolo, toți cîți s-au urcat la tribună să vorbească, citeau ce aveau de spus pe o hîrtie a lor. Asta i-a plăcut cel mai mult lui Arlon Uscat: uite, vezi și dumneața, omul gîndește la ce are de spus, își trece binisor pe hîrtie, spune și gata. Iar pe lîngă asta, e și mai nu știu cum, să vii în fața oamenilor, să tusești o dată, nu prea tare, să scoli hîrtia din buzunar (foarte măsurat și fără grabă să faci asta), și să citești ce ai de vorbit. Și de fiecare dată să se vadă că tu știu multe, multe ai văzut, nu ești din cei care se omoară cu firea, nu-ți pasă de orice și nu pe toate drumurile te gîndești tu și întodeauna faci altfel deic celălți, fiindcă chibzuiești mai adînc și nu cumșo mulți, cite cumoști tu!

Arlon Uscat avea toate luările lui la cuvînt într-un dosar, legate la un loc cu pamblică albăștă și erau multe, fiindcă la fiecare adunare generală sint probleme pe care, dacă nu le-ai ridicat el, ar rămîne neridicate...

Iacob Nesfintu îl văzu cum iese din casă și, din marginea cerdacului, privea de în sus. Avea hîndă între umeri. Apoi Uscat străbătu prîpsa de-a lungul peretelui, veni în colțul casei dinspre mîză-noapte uitîndu-se, și de aici, în cer.

Iacob Nesfintu încetă dintr-odată să tremure. Și simți, ciudat lucru, ceea ce simțise de mult cînd era el copil mic și fiind cu vitele pe Scurtătură, intrase în ceartă și se bătuse și fusese bătut de unul din Pustiana. Pe cînd mîna bătaie, îl văzuse pe tatăl său cum se apropie și cum, fără să întrebe nimic, îl luase pe acia la oamni. El fugiță, iar tatăl alerga în urma lor și, din coana, ridică de jos o cracă uscată, neagră, plină de cioturi.

Asta simțea acum hîrbaatul: ce simțise copilul, atunci, în timp ce tatăl său îl fugărea pe cel din Pustiana.

Arlon Uscat se întinse peste marginea cerdacului său. Nesfintu nu mai intră în casă. Coborî patru din cele cîntre trepte ale scării. De acolo, printre palmele făcute pînă, spuse: — Caută Artoane, caută, vezi, spune-mi și mie dacă gîsești. Celălalt tresări, parca vru să fugă, dar rămăse pe loc. Utitîndu-se prin ogradă, strigă prefăcut:

— Na, Bolovane, na, na. Unde ești potaie, vin' la mine. Bolovane, na... Cînd am nevoie de el, nu vine, na, cuțu, na, na... Bolovane era corchura de lup a lui Uscat, mai mult lup de cît cîline, un animal fără de care acest bărbat nu țiea în lume.

— Lasă cîlinele, spune-mi tu cum țiea fost somnul; zici că bun?

În glas, Iacob Nesfintu nu avea batjocură, ci doar o răutate nevenimioasă, cu țile.

— Na Bolovane, na, na. Printre rugămintăle și înjurăturile care chemau animalul, Arlon Uscat spuse, cîntînd să dea glasului său o mirare potrivită:

— La uite, ție-o fi bine... na, Bolovane, na... În izmene pe căldura asta... te-ai băgat sub coada dracului, Bolovane, sarî, unde ești... zău, Iacob, trebuie că ție-are cald.

Din casă se auzi vorbind femeia lui Uscat:

— Ce tot faci acolo, vorbești singur, omule? Intră odată, adă ușa după tine, că trage.

Iată un glas bine venit. Arlon Uscat puțea țieși cu usurință din ce i se părea lui a fi o încurcătură. Acum da, poate spune ceva și el se adresă numai femeii lui, nu și celălalt:

— Ei, am ieșit și eu ca omul, de... Se întoarse pe jumătate și, de pe cerdac, începu să facă ceea ce-i spusese nevetei că a ieșit să facă.

Iacob Nesfintu intră în casă și se simțea meru ca atunci cînd tatăl său îl fugărise pe cel din Pustiana.

III

Cînd se inscrie în colectivă, Iacob Nesfintu avea o juncă, și o pereche de bol, zestrea femeii. Era prin 1954, toamna, aproape de iarnă.

Intorcîndu-se într-o noapte din grajd, gîsi femeia hîndă în pernă. Bocca încet, fără zgomot, să nu trezească plozi. „Ce ai, fa?” Numai umerii ei se vedeau sălțați de plin, capul îi era în pernă, mișle după ceafă. „Ce ai, fa, ce ție-?” întrebă meru bărbatul, deși cam ghicea el de unde vine jalea.

Și într-adevăr femeia, printre suspine lungi, îi spuse povestea știută a boilor dată, bouleni mei, de la tata, tu i-ai dat, da, boii mei, ai dat și pămîntul, tu, tu, eu am fost o proastă, tu.

Apoi plînsul i se îneca, nu mai batjocurea, vorbea rar, cu durere. Trupul ei era lung și fierbînt. Ascultînd-o, omului îi părea cu adevărat rău. Își luă colțul pe el și intră în grajd. Junca rumeșă fără să-l vadă. Felinarul era în culul lui. Locul bolilor la țieșe gol, țieșe însăși deșartă, în locul unde mîneau ei. Omul se gîndi ce se gîndi și se întoarse în casă. În pat iar se gîndi. Femeia adormise. Ciudat lucru, se întîmpla tocmai pe dos: în asternt, mai înainte, lîngă vorbele femeii, simțise o mare prăpătie de rău, pe cînd la grajd, în locul unde urma bolilor era apropiată, nu simțise asta. Se uitase bine, sezușe lîngă țieșe lor, cu gîndul însă în altă parte. Apoi se gîndi: „Și tu, muiere, ochiul dracului, dacă ție-ai în grija, cum de-ai adormi pe neașdite? Acuma nu mai puteai de alean și adormi îndată ca pruncul după scaldă, că doar cit am lîpsit eu din casă?”

Fiindcă se știe, grija nu lasă pe om să doarmă. Iacob Nesfintu se gîndi la asta. Dar, cum erau prea multe pentru o singură minte și noaptea nu legată de gard, adormi pe dată.

A doua zi își făcu de lucru pe la grajdul atînci ridicat al gospodăriei. Îl văzu pe feciorul lui Stan Budăluș ducîndu-l bolii, de funie, la apă. Acela îl îndemna cu vorba, nu-i repezea, nu dădea în el, îi lînea doar de funie.

Iacob se tot învîrte de colo, colo, pînă cînd se trezi lîngă președinte. Fără să-i caute, îl gășise. Stăteau față în față. Și atunci Iacob Nesfintu începu să spună, deși nu se gîndise de loc la asta pînă în clipa aceea, că vrea să lucreze cu atelajul, că el a avut bol și alții n-au avut și de ce să lucreze altul, că sint bolii lui și el, Nesfintu Iacob, vrea să lucreze cu el și cu atelajul, așa.

Erau în fața sedului. Lîngă treptele largi ale casei, trăiau un prun uscat.

Iacob Nesfintu vorbea tare. Veniră oameni care, stînd flecare în felul lor, se uitau la el.

Președintele era cu activistul. Activistul, arăd, își mai ținea bicicleta de coarne, cum descălcăse; abia venise de la Pustiana și era plin de noroi pe pantaloni, pe scurtă. Chiar obrazul era stropit mărunț cu noroi.

Iacob Nesfintu striga meru că el se retrage dacă nu lucrează cu atelajul, a avut bol și alții nu. Pe măsură ce vorbea, îi năvăleau gînduri țieși glasul se ascutea și fără pricină, fără ca el să vrea, gura i se umplu cu venin și arunca din mîni și țieși.

Oamenii adunați acolo nu ridea. Ei se uitau la Iacob, pe urmă la președinte, apoi la activist și iar la Iacob. Se priveau între ei și țieau.

Atunci activistul zise: „Foarte bine, tovarășu' Nesfintu, înțelegem, sintem aici cu

toții, dar pînă acumă cui ai spus asta, spune, ai cerut dumneața asta?”

Erau niște vorbe cit se poate de încet rostite și în ele toți simțiră o mirare abia stăpînită.

Furia lui Nesfintu, neavînd de ce se lavi, se făcu vînt și abur. Vorbele ascuțite se împărțiră și, în locul lor, rămăse un om mut, pe care hainele se făcuseră dintr-o dată mai mari, parca n-ar fi fost ala lui; omul scădea, hainele curgeu pe el și le bătea vîntul.

„Chiar așa, Iacob, zise președintele, cui ai spus, cui ai cerut, ce te umfli de pomana?”

Iacob țiecea. Oamenii, cîți se adunaseră, mai așteptau, numai ochii se mișcau la el, așteptau, nu înțelegeau.

Activistul adăugă: „Păi, mă omule, mă tovarășe Iacob, păi nu pricep, după ce țieți, țieți, cine-i vinovat? Mă uit și eu la oamenii țiești, cine-i, spune?”

„Se înțelege, spuse fără rost Iacob Nesfintu, dacă n-am cerut, n-am...”

Cum termină, se apucă de scotoct fetele celor din jur. Căuta în ele sprîjin, și întreba parca.

Oamenii stătuseră cum îi apucase furia lui Nesfintu. Acum își mutară mîniile de unde le sprîjiniseră. Unii dădeau din umeri. Altul spuse ceva în urechea vecinului și hăhăriră cu toții, în timp ce nu-l slăbeau din ochi. Cei mai mulți se porniră la treburile lor, care-ncoace. Președintele mai spuse:

„Bine, Iacob, ce-s eu să le știu pe toate, ce-mi vii mie cu pretenții, ce eu nu-s om, sau ce-s? Spune, tu știu mai bine ce-s...”

Activistul se călta de țigări, nu găsi și ceru de la Iacob. Apoi plecă. Ducea bicicleta de coarne și era tot murdar de noroi cum alergase pe drumuri.

Iacob Nesfintu privi în urma lui pînă nu-l mai văzu și după asta încă privi.

O femeie dintre cele adunate acolo, în timp ce se depărta împreună cu celelalte, spuse nu prea tare, doar cit trebuia s-o audă toți:

„Bunicu-su mai făcea așa, spune Firoaia, dar era bătrîn, făcuse trei războaie, acela mai făcea așa...”

Iacob Nesfintu lucră cu atelajul două sau trei luni. Apoi ceru să fie mutat la brigada de cîmp.

2

Înt-o zi, Iacob Nesfintu își făcu drum la oraș. Nu mergea des, nici rar, mergea cînd avea nevoie. De data asta nu avea treabă, plecă să vadă cum mai merge treburile la oraș.

Președintele îi dădu una din căruțele noi și caii de la droșea veterinarului, doi cai grași, învățați cu mina moale a aceluia, care îi lăsa în voia lor și de aceea erau prea grași.

Că să nu facă drumul degeaba, Nesfintu aruncă în căruță doi saci cu orz. Dig prag, femeia îl strigă să nu-l uite pe cel mic, pe Miluță, și pe cea mijlocie, Anica, și de ce l-ar uita pe cel mare, Vasile, doar tot al lui este; cit despre ea, femeie, să nu-și facă griji, ea nu are nevoie de nimic, nu, e muiere așezată, nu-i mai arde de halcă. Dar să se uite bărbatul, numai să se uite, dacă este materie roșie cu flori albe pentru o polcă și ceva stofă neagră, sau altel, închisă la culoare însă, așa cum stă bine unei femei de seama ei.

Tot drumul, Nesfintu se gîndi la ce-i spusese activistul și președintele, cu o seară înainte. El-i spusese că el, Iacob Nesfintu, care-i om de bază în gospodărie și munceste prea bine, cum toți văd, ar fi fost nimerit dacă lua cuvîntul la adunarea generală din duminica trecută, să fi sustînut și el propunerea consiliului cu țerarea de la Goloasa. Fiindcă pămîntul de la Goloasa nu-i deic țieșă pentru ploii, și, dacă se plantează pomii, nu-i rău de loc. Văzi bine, pînă la urmă nu votă cu toții, dar era și mai bine dacă el, Nesfintu, spunea o vorbă. De ce tace el meru? La toate adunările se așeză în rîndul întii și fumează, își plimbă ochii de la unul la altul, fumează și tace. Farțadi, activistul, terminase:

„Nu-i de-a-jos, bre bădie Nesfintu, numai să munceste. Că dumneața munceste cit zece și cunoști rînduiala cumului, și-ți merge toate din plin, dar să știți, nu-i de-a-jos, nu-i, asta-i...”

Pe cînd căli își făceau drumul lor, Nesfintu se gîndi la asta și își spuse că, desigur, țeralese sint foarte bune, se vor face, el e de acord, n-are nimic împotriva. Și apoi rîse singur, încet, parca s-ar fi temut să nu-l audă caii, văzîndu-se pe el, cum stătea în rîndul întii la toate adunările și se uita la toți și fuma.

Trecînd de barieră, făcu un ocol mare pînă la piață, voia să mai vadă cite sint de văzut. În piață, dădu unui cunoscut din Răstoaca să-i vindă orzul, dacă s-o putea; dar la urma urmei de ce să nu se poată? Ar sta chiar el, dar are o groază de treburi astăzi, treburi de seamă care nu-l înșăduie; și cunoscutul să facă pe dracu-n patru să vindă, i-o fi și Nesfintu de folos vreedată: căci orzul numai dacă nu vrei nu-l dai.

Pe urmă hău un șip de rachiu cu Tuli, gestionarul de la bufetul „Bun venit, bine găsit” din spatele pieții, cunoscut vechi, care îi spunea „bade Preasîntă”, nu cum îl chema pe el și cum era strigat de toată lumea.

Trecu prin obor, să vadă prețul vitelor. Era într-o marți, zi de țieș. Își dădu bună vedere cu creșătorii de animale din Nisipogă, vestii pentru vacile lor. Aici în obor, veniseră să cumpere zece perechi de boi pentru nevoile colective.

Oamenii îl cerură părerea despre plăvanii pe care atunci îi țocneau, dar el spuse că, de, nu cumva să greșească, el, ca omul, nu se prea pricepe, însă el, care se îndeletnecș numai cu asta, nu se pot înșela.

Nisiporetanii îi mulțumiră pentru felul foarte frumos în care rotivise cuvintele, vorbind despre ei. Plecînd, Iacob Nesfintu rise în sinea lui: nu-i costase nimic dacă vorbise frumos. Și își mai spuse că el n-ar fi cumpărat deic două din cele trei perechi de boi pe care le văzuse țocmite de cetăi. De ce să se amestece el, însă, într-o treabă care nu-l privește?

La iesirea din obor stătea un flasnetar și vîndea planete. Flasnetă cînta un singur cîntec. Păpăgalul, cocotat pe umărul stăpînului său, dădea în eloc, cum cumpără, un pic galben. Se găseau destui oameni să privească. Iacob Nesfintu scoase din pamblica pălăriei un leu găsit de mult (cum și-a adus aminte de el tocmai atunci, era o ciudățenie la care nu făcea de-a se gîndească) și își încercă norocul. Desfăcu plicul din mers. Pe hîrtie, în partea de sus, scria: „Planeta pentru domni”. Citînd, Iacob Nesfintu ridea, dar nu-i păru rău după leul dat.

Pe la multe țerături unde trecu, Iacob cumpăra cite ceva. Nu se grăbea. Se uita bine, cerea de mai multe feluri, întreba pe unul, pe altul în jur. După ce se hotăra să cumpere, mai cerea o dată și țiecea lucrul cerut prin mîniile lui, îl încerca și, iarși, întreba cit costă. Scoțea deodată face banii, chibzuia, ridea stofa, sau ce era în dreptul ochilor, să vadă la lumină: cînd credea el că-i bine, plătea. Era un om care știa cum se discută într-un magazin, nu intra doar pentru prima oară!

Atară, pe trotuarul lat, după soare, găsi că vremea era pe la rîndul mic. Într-adevăr, privind în vitrina unui magazin din dreapta lui, văzu ceasul cunoscut de mult, montat în trompa unui elefant argintiu: acele erau după unsprezece.

La ultimul etaj al unui magazin universal, unde intră ori de cite ori venea în oraș, se opri în fața țeșjelei de sticlă și avu următoarea discuție cu vînzătorul:

„Astă, cit costă?”

„Care?”

„Asta...”

„Aha, ventilatorul? Costă!”

„Cit?”

„Atita! Ţi-am spus, costă, e de import...”

„Să faci din el o legătură, dar să pui hîrtie groasă și să fi în grija cum legi. Să lași o bucată de ștoacă sloboadă, să-l pot duce...”

Acasă, în odaia curată, după ce înlătură știrile și hîrtia în

care fusese împachetat ventilatorul, îl luă în mînă, lustru cu poala hainei o pată ce i se păru că o vede pe trunchiul conic, nichelat. Pata nu se ducea, omul suflă peste ea, o aburi, apoi țierse din nou cu mîineca dar, abia zărită, pata rămăse. (Trebuia s-o vezi acolo, acum n-ai ce-i face; nu se vede însă, e la spațe și doar dacă te uiți în lumină strălucăște mai puțin ca restul, nu-i cine știe ce necaz!)

Ventilatorul stătea pe masă.

Miluță, mezinul, alinșe cu degetul una din aripile nemișcate, și celelalte alergară în jurul ei.

Femeia stătea cu mîniile în poală și nu zicea nimic. Apoi se ridică și ieși.

Curînd, în jurul mesei din odaia curată, mai multe femei stău pe scaune, cu mîniile scîpnate în poalele largi, sau în picioroare, cu palmele sub șorțuri. Din cînd în cit își potrivise basmalele, fiindcă niciodată o basma nu stă cum trebuie, meru se cere desfăcută, legată, potrivită.

Ele se uită la această mașină adusă de Iacob Nesfintu. Au și ele acasă mașini de cusut care se învîrt singure. Au felurite lucruri minunate, dar așa ceva nu.

Varvara lui Calist Silion a mai văzut una la policlinica raic-pului, într-o încăpere albă, unde au căutat-o doctorii cu un an în urmă; dar era mai mică, nu semăna deic pe departe cu asta; ce-i drept, morișca se invită atit de repede, încit nu era de văzut.

Iacob Nesfintu își făcea de lucru pe la bufet, trăgea țăterele, cotrobăia pe acolo, și avu astfel prilej să vadă bine toată această mirare și vorbă goală a muielor.

Te poți uita la ele, parca cine știe ce lucru mare vad! Dar asta e bine, lasă, să se știe: la el nu-i ca oriunde, ehe! Își vine să țieși de muiere, de cum se miră și pipăie! Ce țieșe ele muielor, deic să se mire și să vorbească? Dar la urma urmei, trebuie să recunoști, este o mare plăcere să cazi tu, bărbat, în mijlocul mirării altor femei. Să potrivesti în perete, la locul făcut parca anume, firul lung care pleacă din trunchiul nichelat. Toți ochii sint pe tine. Nu faci o treabă dintre cele mai importante, tu știi, dar ochii celorlalti nu te lasă o clipă, și e bine astfel. Și apoi, nu oricine are așa ceva în casă.

Cînd ventilatorul începu să zbrînie, în jurul lui se făcu răcoare, palele se vedeau ca un abur rotund, iar cusura Valiia își dădu încintăta cu părerea:

„Drăcovine!-i bună pentru dat muștele afară, zău!”

3

Înt-o noapte, veni Farțadi, activistul. Din cînd în cînd, Iacob Nesfintu îl poțea la un rachiu. El venea cu plăcere, uneori o lunguea pînă noaptea țierzu.

Era prin țierșitul verii, după seceră, înainte de întorsul pămîntului pentru toamnă, în zilele puține cînd țaranul, între sîrbătoreala grului și sîrbătoreala porumbului, își mai pune rînduială în treburile casei. Era cald. Oamenii se pregăteau de noapte.

Farțadi era alb de praf. Venea de la o arie cam întîrziată, din hotarul cel mai depărtat al gospodăriei, spre muni. Își țezema bicicleta de prîpsa înaltă. Nesfintu îl privi și, fără să știe cum, văzîndu-l mult în praf, cu plenele grele de praf, își aduse aminte de fătura lui plină de noroi, de stropii murdari care îi acopereau fața în ziua cînd zberșea el, prosteste, că vrea să lucreze cu atelajul.

Miluță îl turnă apă să-l spele obrazul.

Farțadi trecu pe la chiler și lăudă mina gospodinei care grîjește această casă. Sofia, de la plătă, spuse că nu trebuie, că de, la țară, ca la țară.

Întură în casă, hăură, gustară ei jumări, brînză, discutară ca între bărbați, de una, de alta. Farțadi spuse că ar trebui mărtașă grădinară. Garda încovîntă: era foarte nimerit să se mărească grădinară. Farțadi întoarse vorba la rîndul său, zicînd că bine ar fi, ca el, Nesfintu, să sustină asta nu aici, și după ce s-o face cum are obiceiul, ci acolo unde trebuie, în fața oamenilor. Vorbînd, se aprinșe și dendăia, țăcu.

Ochii lui rămăseseră prionți pe o măsută, lîngă bufet și jubă acum o vedea. Stătea cu bucata de caș în mînă, mîncată pe jumătate, avea piinea în cealaltă. Nesfintu văzu unde privește și spuse, încercînd să ridă, în timp ce netezea fără rost, fața de masă:

„Eh, l-am cumpărat, de...”

„Vă

Petre Popa: În poezie „Hoinare” există o idee interesantă, dar expediția prin versuri neglijente, nu ajunge la destinație. Ar trebui relectă, citind și în celelalte cuvinte.

Petre Noddy: Ce și în precedențele versuri, există unele scrieri, dar încaute în expresii sau încercări de imagini greșite. Care este ideea din „Ecară și pământ”? „Este frumoasă floarea ce ne-nvălmă / În contemplări, la visuri și tinjiri, / Dar cade vara cind flori de toamnă / Înseamnă teină sevelei subțiri / De aceea-mi place floarea fecundă / Ce freacă-n pomii, tumultuoasă, / Lăsa de care-ar fi tulpină steapă, / Chiar ghea de tunoz și culori, zălăsoasă”. Mai întâi, de ce este „indemnat” în „Apoi, cum poate fi o tulpină steapă dacă este stea de tunoz și culori”? Epitetul „zălăsoasă” poate fi oriunde la locul lui, dar aici nu. Imaginea este chinată și nu duce nicăieri. Din păcate, are corespondențe și în celelalte poezii.

Andrei Ion: Sînt produse ale locului comun.

Ștefania Vlăci: Sînt de reținut câteva versuri, ceea ce înseamnă că trebuie să continui. Deocamdată, prea multă încercare verbală față de dorința de a scrie „scurt”!

Ion D. Dumitru: Reținem promisiunea din „Muncitori agricoli”: „Strunguri în pămîntul alina, moale, / Oțeluri ai șarjelor vegetale, lucrători în minele de suprafață... / Școlari setoși de nou / În muncă și în viață, descoperitori de noi

dimineții / Te salutî zori”. Ce salutî zori, în pragul dimineții, adică în pragul lor? Chiar... dinăceată, după cum aflăm mai departe, spre dezamăgirea noastră.

Ion Iordănescu: În felul acesta, toate cuvintele pot rima: „Tot mai rar se-aude / Cînt de greiere / În adăpost se-ascunde / Micul flutur”. Dar, chiar rimind corect, unde ai văzut d-ia „adăposturi” de fluturi, în timpul toamnei? R o inovație cam hazardată.

Nicolae Gerun: Finalul poeziei „Momente de luptă”, preînaltă un acord grav, pare de fapt mola unei labule zgubite: „Schimbarea cursului vremii, o gheață și-o epincă”. Conținutul între genuri se dovedește, în cazul acesta, nefast. Restul poeziei denotă corectitudine în versificație.

Ioan Popa: În „Se naște un poem” se spun multe vorbe, dar poemul lăcuș și se naște: „Atenție / Poemul să fie cald și liric / Sau mai curînd / puternic îndemnat / Și mobilizator să fie, exumperi, avalanșe / vibrații, / hobotitor, vîrtejuri / După talent, / Trebuie plămădit cu atenție” etc. De acord cu „urările” pentru victorul poem, dar cînd îl vom citi?

Ștefan Arbore: Desprindem câteva versuri promițătoare: „Leneși palanșii fosforescenți / S-au desprins din plasa stelelor / Și iată livada mea înflorată / Mereu în sufletul nostru / Furtim anctimpul cel nou...” Promisiunea poate fi îndeplinită, dacă vei aborda mai curajos temele vieții noastre.

Cristian Popescu: De data aceasta, simți și unele versuri mai clar conturate. Transcriem: „Cor de zidari”: „Am ajuns pe țarm seare și luna, / Atrape să le-atingem cu mîna / Undeva, sub noi, murmura o pădure. / Fost-au oameni, valurile, ori chiar o pădure? / Nu știm, noi eram aproape de lună și soare, / Vcm lăsa etajele să răspundă la întrebare”. Perind de la acest nivel, credem că vei putea câștiga succese, și sîntem îndreptățiți să le așteptăm.

Sabină Znea: Un geu de versificație complet deșăci: „E însăși existența mea — cutezătorul vis / De-a-năpăști din univers un paradis”. Ideile cele mai răspândite se cer regîndite poetic, în imagini, tocmai pentru a le păstra toată puterea de convingere.

Dan Toma: Înțelegerea e reală, dar poezia rămîne departe de ea: „I-auzi Bate miază nopții / Și eu încă n-adoormi, / Ascultai zgometul porții, / Cere vii sau nu mai vii?” Celelalte, absolut la fel.

Eugen Hătegan: Pentru ca să publicăm poezii, trebuie în orice caz să le primim mai întâi.

Simion Silvaș: Nu agreez jocurile numite acrostihuri, oricîtă trudă depune autorul pentru a le da un ton „liric”.

Gheorghe Filip: Ne întrebăm care este pricina nerealizării versurilor d-tele. Cea mai importantă pare a fi simplismul, absența imaginii. D-te transcrii gânduri comune și lași pe seama rimelor realizarea senzației de poezie: „Ce să fac ca să-ți pătrund / Sufletul, și să răspund / Întrebării ce se-implină, / Mă frămîntă, / Mă încîntă / Și altă mai chinuiește: / Mă iubeste?” Dacă o asemenea întrebare ar fi poezie, toți oamenii ar fi poeți. După cum se știe, lucrurile nu stau astfel.

Mihu Drăgomer

MAI TRIMITETI:

Lezăr Ștefănescu, Caracal; Vasile Bălan, București; Ion Madoș, Vâlcea; Stan Stancu, Gherghe Năstău, Reșița; M. Atanasiu, Bacău; D. Dumitru, București; Ștefan Cerna, Piatra Neamț; Valeriu Corduneanu, Cluj; Florin Măne, Vaslui; Oțenita; R. T. Vuculescu, Timișoara; Ion Durac, Tîrgoviste; Nicu Bogdănescu, Iași; Paul Andreescu, Valea Călmățui-Brăila; Ion Frîncu, Medias; Ion Serban, Turu Severin; Eugen Onu, Sibiu; El. Ștefan, Ploiești; T. L. Ariceseanu, Rîșnov; Mihai Nemes, Craiova.

DEOCAMDATĂ NU:

Valeriu Mehendeanu, București; Sorin Mircea Damian, Smeșeni; Tih Gheorghiu, Vaslui; Voicu Marian, Gherghe-Giurgiu; Dragomir Horomnea, Iași; Nicolae Sandulache, București; Victor Negru, București; Ștefan Covrig, Timișoara; Petriu Plosca, Timișoara; Alexandru Vasile, Craiova; I. D. Balș, Balș; C. P. Mihai L., Constanta; Constantin Ganea, Ploiești; Gh. Simbottin, București; C. P. București; Nicolae Burlui, Cluj; Mihai Gheorghiu, Cluj; Tih Munteanu, Răghin; Buculea Vintilă, Brașov; Constantina M. Bojita, Huzi; Iulian Cernă, Eșed; Iordache Aioanei, Medgidia; Tudor Drăghici, București; St. Teodorescu, București; Puiu Bădescu, Drăgănești-Olt; Ion D. Popa, Pitești; Maria Victoria Violea, Turu Măgurele; N. Cebur, Sibiu; Constantin Măzăr, Turda; Constantin Zlinceanu, Bacău; Constantina Constantin, Brăila.

VIATA

CERCURILOR

LITERARE

În ultimele numere ale revistei noastre, am publicat articolele prietărilor literare din regiunile Brașov și Dobrogea. La redacție au sosit scrisori comentînd probleme ale altor cercuri. Publicăm astăzi una dintre ele și îi invităm pe aceștia să se alăture cercurilor literare să participe la dezbaterile noastre.

Cercul literar „D. Th. Neculuță”, funcționînd pe lângă Casa de cultură a raionului 1 Mai din București, are o existență și o activitate care îl situează, parase, printre cercurile frunțate din țară. Lucrările multor membri ai acestui cerc au avut o tinută artistică ce le-a recomandat atenției presei literare. Constantin Abăluță, Pandeale Badea, Constanta Buzea, Florin Costinescu, Ionel Dincă, Dumitru Frunză, Horia Gane, Gabriela Melinescu, Iosif Naghiu, Adrian Păunescu, Tudor Ursu — iată câteva nume pe care publicul cititor nu le întîlnește pentru prima oară.

Enumerarea de mai sus surprinde însă numai o etapă a dezvoltării cercului literar. O bună „gospodărire” trebuie să prevadă evoluția acestui colectiv, să dea o-mbrăzireare scutită într-o noaptea de colind... Dar nu știu cum, am ajuns să-nvălmăsc, Alară de sălăci și plopi, Casele-acestea, înaltele, Cu cîreși de neon la urechi, Eruptii de gladioli spre stea, Și nu știu cum, mă strîng pădurile, M-oseapă și munții cu lacrimi și cetini Suspini greu marea cînd plec, și mă vrea, Nicăieri și peste toi mă simt ca acasă. În cînd am să plec, Am să mă urc pe țancul albastru al nopții Pînă-n troienele lunii, chemînd: „Prieten, mi repede sus!” Tot cerul e luminat de Pămînt!”

Soare Dan

STEA DUBLĂ

Soarele e bun și tîu;
E la iei ca sufletul tău.

Și florile verii și albele zăpezi
Le-adună cu prima brumă din livezi.

Văpaie, răcoala de sloi
Sînt în inimile noastre, în amîndoi.

Căci inima ta și inima mea
Sînt ca o dublă stea.

Pe axul iubirii-n orice clipită
Noi ne rotim ca pe-o orbită.

Ștefania Ploeanu

CHEMARE

Așe știu, purcă mă născusem
În salti-aceia dobrogean
Cu saple plopi și nu știu cîte sălăci de mîlase.
Mă recunosc toți macii, pe cîmp
Și toată cicoarea-mi dă bine-aceasă.
Mai rîde ghețușul și-acum amintindu-și
De-o-mbrăzireare scutită într-o noaptea de colind...
Dar nu știu cum, am ajuns să-nvălmăsc,
Alară de sălăci și plopi,
Casele-acestea, înaltele,
Cu cîreși de neon la urechi,
Eruptii de gladioli spre stea,
Și nu știu cum, mă strîng pădurile,
M-oseapă și munții cu lacrimi și cetini
Suspini greu marea cînd plec, și mă vrea,
Nicăieri și peste toi mă simt ca acasă.
În cînd am să plec,
Am să mă urc pe țancul albastru al nopții
Pînă-n troienele lunii, chemînd:
„Prieten, mi repede sus!”
Tot cerul e luminat de Pămînt!”

Lucian Ionescu

PERPETUARE

Lumina zoriilor cîntă deasupra oamenilor.
Imi trimiți pînă în inimă
În ploaie imensă o lumii.
În jar de ostii
Se-nalcece cu zimbetului Pămîntului între toarile
lar eu,
Într-un schimb drept, egal și bărbătesc,
Îi dau Pămîntului
Dragostea mea pentru oameni,
Să-ji liină loc de soare,
În noaptea.

Grigore Albu

ENTUZIASM

Soare... atia soare cald în aer!
Tarină caldă o frămînt în palmă.
Lumină... atia lumină în aer!
Din zări se-ntoarînd-o melodie caldă.
Soare... atia soare cald în aer!
Gîti de sărbătoare un Iulian
Vinează între vii amîngă lîină
Ce caldă-i pîlberușe-o am în palmă!
Oameni, ogare recuții într-o...
Lumină... atia lumină în aer!

lor, au luat ei înșiși parte la dezbateri. Există însă și tendința neglijării cercului, apărută — nu se știe de ce — concomitent cu reluarea activității ceneacuului „N. Labiș”. Prezența necesară a unora dintre membri la ședințele ceneacuului „N. Labiș”, mai ales a celor care sînt colaboratori ai „Lucaefărului”, nu împiedică, ci — credem — obligă mai mult la susținerea pe mai departe a activității cercului „D. Th. Neculuță”. Spunînd acestea, ne gî-

Deziderate, dar nu numai deziderate

dim în primul rînd la Constantin Abăluță, Constanta Buzea, Adrian Păunescu. Calitatea muncii cercului literar depinde de pregătirea ideologică a membrilor săi și de nivelul cunoștințelor lor privind istoria și teoria literaturii. În scopul educării estetice în spirit marxist-leninist și a întregirii cunoștințelor de istorie și critică literară, Casa orășenească a creației populare a organizat o ciclul de prelegeri cu seminarizare, la care au fost invitați și membrii cercului nostru. După primele seminarii, la care prezența a fost satisfăcătoare, numărul participanților a scăzut la 1-2, mereu aceiași. Considerăm membrii cercului „D. Th. Neculuță” că stăpînesc toate cunoștințele de estetică marxistă necesare unei bune orientări în a-

preciearea lucrărilor? Nu există, care, nici o legătură între insuficiența pregătire teoretică și ne-fundamentalul „îmi place”, sau tot ne-fundamentalul (dar ară-gosul) „nu-mi place”, cu care se etichetează unele materiale citite? Pe de altă parte, unele lucrări citite în conaclu, meritorii în ceea ce privește meșteșugul formei, tratează teme îndepărtate de actualitate sau le tratează cu superficialitate. Din aceste cauze izvorăște și contradicția dintre modul cum uneori o lucrare literară e primită în ședințele noastre și cum e primită, mai departe, în redacție. Majoritatea membrilor cercului nostru sînt oameni ai muncii, lucrînd în diferite sectoare de producție. Preocuparea lor literară nu este rezultanta unui

momentul dat, compensează absența de la locul de muncă, unde tînărul debutant avea o calificare sau și-o putea căpăta? Sînt unii tovarăși ai noștri care ar trebui să mediteze mai mult la această problemă. Nu trebuie ocolite nici greutățile obiective pe care le în-timpină tinerii creatori angajați într-un proces de producție. Deși ei au o bună cunoaștere a mediului în care muncesc, timpul le lipsește pentru o documentare variată, menită să lărgească orizonturile lor în creația artistică. Sînt necesare soluții pentru acest imperativ al documentării multilaterale, începînd cu formele simple, accesibile: schimbul de experiență între cercul nostru și cercuri din uzine (de pildă cu cercul li-

putut cunoaște măcar pe unii din oamenii muncii din raionul 1 Mai (sau din alte raioane)? Ce posibilități s-au oferit cercului pentru această cunoaștere reciprocă? Tovarăși Dumitru Frunză, Ionel Dincă și Sandu Filip au predat un text pentru brigada artistică de la I.T.B., dar acesta a fost un fapt izolat și problema nu a fost în atenția permanentă a conducerii cercului. În privința valorificării creațiilor cercului nostru, unele căi, credem, au fost puțin explorate pînă acum, deși la ultima consfătuire orășenească Comitetul orășeneș PMR a trasat sarcini concrete în acest sens Casei orășenești a creației populare. De pildă, aceasta din urmă a promis, de mai bine de un an, editarea unei plachete a cercului „D. Th. Neculuță”. Acest lucru nu s-a realizat pînă acum. Nu s-au depus eforturi pentru stabilirea colaborării periodice la organele de presă locale, în ale căror pagini literare membrii cercului ar putea publica poezii, proză, reportaj. Posibilitatea există — și la Constanta, Sibiu, Cluj ea a fost tradusă în fapt.

Problemele enunțate pot fi rezolvate prin efortul conducerii cercului „D. Th. Neculuță”, sprijinit de întreg colectivul cercului. O sarcină deosebită revine însă și Comisiei de îndrumare a cercurilor literare și Casei centrale a creației populare. Activitatea de îndrumare sugerăm noi — nu este un „te-leghidaj”, ci trebuie să fie un contact direct, profund legat de interesele cercului literar. Nu credem a fi epuizat toate problemele legate de cercul „D. Th. Neculuță” și pe care le bănuim comune și altor cercuri. Intenția rîndurilor de mai sus este de a participa la schimbul de experiență pe calea scrisului, inițiat în această pagină de „Lucaefărul”.

Rodica Iulian
Cercul literar
„D. Th. Neculuță”

Ședințele ceneacuului „Nicolae Labiș”

lînd și unele neglijențe ale poetului în folosirea cuvintului.

În concluzie, Eugen Barbu a apreciat la Tudor Ursu stîlul spectaculos, plin de naturalitate, dialogul dens, atrăgînd atenția asupra deficiențelor în compoziția schitei „Grijii pierdute”. Poeziile lui Florin Mugur l s-au părut lipsite de acel curent de aer proaspăt, tonic, fapt semnalat de majoritatea vorbitorilor.

În prima parte a ședinței din 19 februarie a.c., Alexandru D. Lungu a citit schițele „Poartă deschisă” și „Nici un om de prisos”. Prima evocă așteptarea unei

name al cărui flu se află pe front, iar a doua schițează câteva caractere de pe un șantier al zilelor noastre. În cadrul discuției, tovarășii Marcel Brediașu, Al. Oprea, Corneliu Leu, Drăgoș Vrînceanu, remarcînd sensibilitatea autorului, dinamismul povestirii și prosopetima stilistică, au criticat în același timp insuficiența conturării a unor personaje și necesitatea unui mai pronunțat „sonaj în esență”. Au mai luat cuvîntul Dan Zamfirescu, Gh. Stanimir, Florin Rădulescu, Ion Butnaru și alții.

În continuare, Corneliu Serban a citit din poeziile sale recente Analizînd câteva dintre ele, tovarășul Marcel Brediașu a remarcat „marea franchețe cueritoare” a unora (două dintre cele „Trei cîntece de dor”, „De dragoste în amurg”, „Inscripție în pragul maternității”), ca și insuficiența aprofundare a unor idei valoroase, vizibile în alte poezii. Despre acuratețea, căldura, sinceritatea sau „accentul etic” din versurile lui Corneliu Serban au vorbit cu entuziasm Irina Zaharescu, Ion Gheorghe, Nicolae Stoian, Ilie Constantin, Drăgoș Vrînceanu și Mihai Negulescu, cerîndu-i tot-ndată autorului un „spațiu poetic mai larg”, o aprofundare mai nuanțată a ideilor. În încheiere, Eugen Barbu a subliniat unele calități și limite ale lucrărilor citite.

pămîntului, / de visuri mărețe și avaturl, / vouă, / cîntecul meu fînchia, / vouă, / savanți anonimi”. Cu toate stîngăciile, se întrevede prospețimea unei imagini. Mai trimite.

Grigore Paul: Dialogul cu dragostea nu spune nimic nou: „Iubire, iubire... / De ce inima mea se frămîntă / Cînd trupul mi-l adii / și-mi mîngîi țîmplele-nclina, / cînd pîrlul mi-l fluturî / asemenea unor drăpele, / buzele-mi roșii le săruși / cu raza ta fierbinte!” Un asemenea întrebări nu li se poate da, de obicei, răspuns.

Gr. Ardeleanu: Sentimentul poate fi răscolitor, dar versurile sînt naive: „Întîia iubire mă trase pe noată, / Căci nerv după nerv mi-a strivit fără miță. / — E drept, sînt copil, dar și tu ești copilă, / Că poți să uizi n-am crezut nicădată”. Sinceritatea poetică nu stă în cuvintele „tari”.

Liviu Movovan: Pastșele după marile poeți sînt deseori a parodie: „Cînd ramurile-n vînt se zbat / Și spre pămînt se-ndoaie / La masă șed îngîndurat / În mica mea odăie / Una după-alta amintiri / În faț-mi se perindă / Cînd frunzele se scurtează-aprîi / Fereastră mi-o inundă”. Înțelegem că iubesti poezia eminesciană, dar diagnostică această se poate manifesta și altfel.

Emil Septimiu Nevan: Geu de înteleș ceva din avalanșă verbală așezată în strofe: „Mă aflu în zborul migrator pe cerul de sticle / În agrata albastră a timpului vechi / Care trăsare pe drumul auzii în urechi, / Ca-n fierul magnetic dăltău de tînetele mele. / Atrăta timpie înăcîmăță de ceață / De iarnă, luni-mă țîerî de jar în untră / Într-o melodie plutește suttă pe cîntec de lire / De-nălate pe țîmuri de aur în fire de ată” etc. Alia truda pentru a obține niște fire de ată? Parcă și prea mult. Între cuvinte nu se stabilește nici un raport logic, oricît am căuta să lărgim sensurile. Rehusurile, aparent obscure, au întoideama o soluție. Pe cînd aici...

Dan Tuluceș: Nu, dacă rîmăm, să umblîm mai atent cu sunetele! „Umbilîmă-tîndă” rîmăază, după niște reguli străvechi, dar impercherea de sunete rănește orice ureche sănătoasă. Apoi „rondul-clatul”, plus termeni fortați ca „Pe luciul de hală chipul tău asaltă!” Nici dară sponaie „asaltăză” nu se pricepea rîmte, dar mi-te cu acest verb inexistent... Și, pe deasupra, poezia se mai numește și „Ogînda fericiții!”

Alexandru Ștefănescu: „Și păsările mele cîntă-n zori, / Din miș de viori / peste-albăstre zări!” pare a fi un citat dintr-un text de țanço, nerealizat bineînțeles, deoarece există și unele texte bune de țanço! Pe tonul acesta nu se mai poate țeca poezie.

Ion Itră: Lăsînd deoparte precizările expresiei, poezia d-tele este un nonsens: „Ți-aur cîntat din vremei poezii / cîmpul, marea, florile, / Azi în pragul

PRIN SIBIU

Fotografia: P. IORDĂNESCU

Alexandru Protopopescu

LECTIE DESCHISĂ

Am venit aici, pe șantier,
doar cu ochii plîni de-adolescență
ca doi muguri de cer.
Toate le-am deprins de la tovarășii mei:
Cum se-amestecă varul cu soare
sau nu știu ce-i,
casă sau floare?
Cum se-ngeamăndă cărămida cu focul
vîntul treacănd să-și frîngă mijlocul.
Am învățat să năruj pe mistrie
dimineața albă ca o iie.
Dar mai ales am învățat, între zidarii,
să cred în palmele lor și mari.

Andrei Steiu

PRIMA BARACĂ

Au ingenușchiat ca într-o vioră muniți
în lemnul ei cu crengi încă verzi

Și un suris al cuiwa printre brazii maturi
S-a risipit ca un cîntec albastru-n păduri.

Țipa un munte-nțos din miini în ape,
Ca o lumină-n noaptea ghea opacă:
Și peste zarea sperată ce nu ne mai încapă
Se-naltă învingătoare înția-ne baracă.

Lucian Bureriu

PUTER NICE NELINIȘTI

Cînd am început să cresc și eu mai ca lumea,
Ai mei au spus că sînt un copil teribil.
Coborîse neliniștea în mine
Ca un pui de pădure cu mercur în cioc
Și cu aripile neterminate.
Care încă nu se prelîngură cu zboruri —
Zăpada se scutura de pe crengi.
Dacă prin țarmă trecam
Ca pe lîngă fata prea cumîntă
Pe care-o trîgeam de păr neapărat,
Mai lîrziu spargeam cîte-o literă
Care nu voia mai expresiv să fie.

POSTA REDACȚIEI

Dacă luogam prea tare, unor,
Strîmbam și mai mult cîte-o stradă
Ori scuîndam a parte din cîmpie
Dar cînd înveam corda de harfă a vreunui
riu.

Stîncele din munși cedeau pe gînduri...

La un sfat din familie într-o simbădă,
Cînd mă-nțorceam acasă, student,
Îmi zise tata, cu care eram prieten de-acum,
Că sînt un tînar al Comunismului.
Și de-atunci neasîmpărul nu mai încerca
Să zborască dîrîmînd marginele cubului.
L-am strîmît.
Și străzile încep să se ndrepte,
Cuselor vechi le-am dat un pîmînt în torace.

Gîndurile unui iubitor al celei de-a șaptea arte

Minunea cinematografului zăcea uitată într-o cutie de lău vederi. Cînd au căpătat jucăria, unii au crezut că ajunge să ai o pinză și 200 de curioși ca să le numești cineast. Stringerea unor actori valoroși pe platou, folosirea frumuseților naturii și chiar o idee de film n-ajung totdeauna. Mai trebuie și un regizor...

A privi nu înseamnă totdeauna a înțelege.

Scenariu, idee cinematografică, dialog cinematografic, suspense, față niște cuvinte goale, fără talent. Cineva descoperind faptul că un cal se poate călări și cu fața la coadă a văzut în asta scheletul unui film.

Ce-i un regizor? un cunosător de muzică, arhitectură, pictură, un iubitor al literelor și al dansului, un degustător subtil de teatru și un amator de cinematograf.

Am cunoscut oameni cărora citeva ore pierdute în lala unei pinze le ținea loc de orice cultură.

Unele filme sînt alite de lapidare încă nu înțelegi nimic.

Există o antipatie față de dialog pe care unii regizori de film o socotesc.

prelențios, exigență cinematografică. Ei uită că epoca peliculei mule a trecut de mult.

Așor humorul, dar să nu-mi fie oțet involuntar. Sînt secvențe în unele filme, hilariante prin neputința de a atinge la tragic.

Știi ce face superficial în cinematografie? Fotografia!

O ieșire pe geam, căderea de pe un acoperiș, escaladarea unui munte și chiar moartea într-un război realizat în studiu nu presupun cu orice preț un caracter. E memorabil numai ceea ce are măreție.

presal dat cu vopsea: avem orașe. Cinematograful nu-i caleidoscop de copil, să stai în casă. Mișcă-te!

Au vorbit tot timpul, amfiseam, spuneau lucruri foarte frumoase, chiar prea teatrale pentru a fi suportate pe pinză. Cînd s-a terminat filmul, am înțeles că s-a făcut apologia nimicului pe care nici o artă nu-l suportă.

Realitatea cînd e îngroșată are ceva din lemele prea luate. Unele urechi n-au auzit încă de cuvîntul sugestiv. Nu-mi spune, domnule, lasă-mă să înțeleg!

Ce minuni au făcut unii cu citeva sute de metri de peliculă... Dumnezeu a cărat toată vesela familiei domnitoare, toată garderoaba și chiar a reconstituit garda palatului, cu halebarde, cu costume de operetă, cu toi ce trebuie: aîlă doar că la apariția regelui, i) recunoscurăm

pe actorul X cu toate defectele talentului său.

Unii regizori își închipuie că duelurile fioroase cu săbii urtase și răsturnările de cai înzăuși sînt în stare să înlocuiască un scurt dialog teribil de cuvinte.

Cuvîntul nu poate să piară din cauza imaginii! Dimpotrivă! Inapăci un peisaj cu un verb și o să așezi o transfigurare. Natura e uneori opacă și o rază de lună zgîrlind un geam poate naște un diamant.

Ce se numește un bun accesoriu în film? Lucrul lui care vorbește singur și spune totul. O mînușă uitată dacă e bine folosită în scenariu are în ea mai multă viață decît o replică fără sare.

Nu totdeauna cînd vorbesc doi oameni putem să spunem că asistăm la un dialog

Eugen Barbu

N. SĂFTOIU - ÎN PRIDVOR

Prietenii mari ai celor mici

Televiziunea, nu cu mult mai în vîrstă decît cei mai mici spectatori ai săi, este, se poate spune, matură în surpriza zilnică oferită acestora. Programul pentru copii se impune ca fiind cel mai subtil, mai variat și mai original din adevărata televiziune. Există aici o deosebită grijă pentru satisfacerea gusturilor și cerințelor acestei vîrstă, exigență pe care redactorii n-ar fi rău s-o manifeste și pentru cei mari, adesea obișnuiți să urmărească emisiuni de un gust îndoielnic.

Mai avantează cecit parții lor, copiii și-au găsit în eroii micului ecran adevărați prieteni. Ei simt nevoia firească de a-și împărtăși bucuriile, rezultatele la învățătură, miile necazuri ale celor mici, care sînt și de-a ei. Eucalia estetică nu este privirea unilaterală, ci în joasă complexitate ei. Tîndul de mine nu trebuie să fie un neînțeles în lala multor aspecte ale frumuseții, un distect sau snob și un bun cunosător, un pasional al artei. Albuluina din 2 februarie au prezentat pe scena televiziunii citeva dansuri populare într-o interpretare deosebită pentru vîrstă lor. Copiii au făcut cunoștință cu celebrilor „călușari” întors nu de mult din turneu, dar a unor călușari în miniatură totuși nu mai puțin buni dansatori.

Din toate acestea: pale, păduri, cascade, lupte și cavalcade lipsesc cesențialul: un erou.

Nu-mi fotografia, tovarășe, cartonul dîmblate

Doă expoziții personale, organizate într-un interva: foarte scurt în sala din Calea Victoriei 132, au relevat două autentice talente din rîndul tinerilor artiști plastici. Atît pictorița Elena Urdăreanu-Herța, cit și graficianul N. Săftoiu sînt nume cunoscute vizitatorilor expozițiilor rîn ultimii ani. Deși nu reprezintă decît un crîmpe al creației lor, lucrările expuse prețuiesc o cunoaștere a orientării artistice, a modului lor personal de interpretare a realității, cei doi artiști fiind uniți prin pasiunea cu care cercetează lumea interioară a oamenilor.

Elena Urdăreanu-Herța e un temperament mediativ. Ea nu consemnează prima impresie, nu are, cu alte cuvinte, temperament de reporter. Primele notații sînt prelucrate, ideea se amplifică, sentimentul capătă o rezonanță mai adîncă. De aceea, peisajele sale, inspirate de noile priveliști ale orașelor industriale (cele mai multe lucrări în acest gen sînt realizate în timpul documentării în centrul mîner Filipești de Pădure), comunică un registru larg de idei, mărturisind o operație îndelungată de comparație, de alegere a elementului esențial, de îndepărtare a anecdoticului, Peisaje ca „Silozul de cărbune” sau „Intrarea în mină” (în deosebi primul, care m. se pare a fi unul dintre cele mai realizate și mai unitare din întreaga expoziție) au un caracter, aș spune, esențial. Siluetele masive ale construcțiilor industriale se proiectează, impunătoare, pe fundalul de natură, realizînd o unitate deplină între poezia geometrică a clădirilor și lirismul desfășurat într-o ritmică molcomă, a dealurilor. Elena Urdăreanu a căutat punctele în care aceste imagini poetice se întîlnesc și a elaborat într-un cromatism discret o viziune unică.

Portretul e tratat și el în același spirit de discernere a esențialului, pînă la construirea unui simbol. „Minerul” său se remarcă printr-o expresivitate a privirii, prin gestul reținut, prin tratarea monumentală, încălzită însă de participarea personală a artistei la viața interioară, complexă a eroului ei. În procesul de sintetizare a elementelor constitutive, în care forma nu ia naștere din desenarea unei amănări exterioare, ci dovedește existența unei oasuri interne, pictorița nu ajunge la crearea unor simboluri schematice, lipsite de individualitate. Aceasta și din pricina unui lirism căruia Elena Urdăreanu îi rămîne credincioasă în tot cursul analizelor, reventurilor, sintetizărilor.

Acest lirism devine și mai clar în peisajele din Munții Apuseni, în care perceperea elementului nu din viața oamenilor se face în direcția descoperirii unei poezii miniatrale, a caselor albe ascunse printre pomi. Aici compoziția e construită pe contraste mai puternice, albul curat al pereților pînînd pe luminoase pe verdele cenușiu al peisajului natural. Florile sale (dintre care se rețin mai ales „Margaretele”, de o unduire ritmică plină de armonie) comunică de asemenea acest simț poetic, de data aceasta mai spontan, mai direct așternut pe pinză.

Cînd însă artista încearcă utilizarea unei game coloristice inelentice pe tonuri mai vii (ca în „Stradă veche în București”), în care cromatisme nu sînt sugerate de temă), compoziția nu se mai impune prin același simț al echilibrului și al unității. Coloritul devine prea jucăuș pentru ideea de vestuz pe care o conține tabloul.

Sînt, de asemenea, cazuri în care Elena Urdăreanu împinge orea departe reducerea cromatică

Permanența omului

Două expoziții de plastică

la citeva tonuri dominante, ceea ce duce, ca în „Silozul nou din Filipești de Pădure” sau în „Vase”, la o oarecare monotonie.

Se cuvine subliniată și o altă latură a creației artistice, evidentă într-o lucrare ca „Aniversare familială”. Fără accente sarcastice, fără să ajungă la caricatură, Elena Urdăreanu se distinge printr-un umor fin, de bună calitate. Văzînd asemenea lucrări de o arhitectură solidă, observînd conștințele de tehnică picturală din alte tablouri, rezolvate plină de seriozitate a unor probleme dificile de culoare și, în deosebi, adeziunea hotărâtă la contemporaneitate, te întrebă de ce artista ezită încă să abordeze compoziția tematică. Gen de largă respirație, capabil să exprime o mare bogăție de idei, aceasta ar putea releva pe de-a-ntregul plenitudinea forței artistice a tinerii pictorițe.

Realitatea cînd e îngroșată are ceva din lemele prea luate. Unele urechi n-au auzit încă de cuvîntul sugestiv. Nu-mi spune, domnule, lasă-mă să înțeleg!

Ce se numește un bun accesoriu în film? Lucrul lui care vorbește singur și spune totul. O mînușă uitată dacă e bine folosită în scenariu are în ea mai multă viață decît o replică fără sare.

Nu totdeauna cînd vorbesc doi oameni putem să spunem că asistăm la un dialog

Eugen Barbu

N. SĂFTOIU - ÎN PRIDVOR

la citeva tonuri dominante, ceea ce duce, ca în „Silozul nou din Filipești de Pădure” sau în „Vase”, la o oarecare monotonie. Se cuvine subliniată și o altă latură a creației artistice, evidentă într-o lucrare ca „Aniversare familială”. Fără accente sarcastice, fără să ajungă la caricatură, Elena Urdăreanu se distinge printr-un umor fin, de bună calitate. Văzînd asemenea lucrări de o arhitectură solidă, observînd conștințele de tehnică picturală din alte tablouri, rezolvate plină de seriozitate a unor probleme dificile de culoare și, în deosebi, adeziunea hotărâtă la contemporaneitate, te întrebă de ce artista ezită încă să abordeze compoziția tematică. Gen de largă respirație, capabil să exprime o mare bogăție de idei, aceasta ar putea releva pe de-a-ntregul plenitudinea forței artistice a tinerii pictorițe.

A te încumeta să prezinți într-o expoziție numai „desene pe teme din opera lui Mihail Sadoveanu” constituie, fără îndoială, un act de curaj. Cînd, în ultimii ani numai, opera marelui scriitor a inspirat artiști de prestigiu, printre care figurează Cor-

neliu Baba și Jules Perahim, ilustrarea paginilor din „Micoară Potcovă” sau din „Povestiri de război” demonstrează că artistul e convins că a găsit o nouă modalitate de exprimare, sugestivă și vie. Și se pare că N. Săftoiu are dreptate: ilustrațiile sale adaugă o experiență în mare măsură izbutită la seria largă a realizărilor în acest sector.

Într-un grafician urmărește descifrarea profundă mesajului umanist al operii lui Sadoveanu, a dramatismului ei. Eroii scrierilor sadoveniene își dezvăluie universul lăuntric bogat. Săftoiu a pornit de la tipuri ale țărănului de astăzi, sugerînd astfel permanența valorilor opereii sadoveniene. El nu a căutat latura spectaculoasă, așa-zisa „culoare de epocă”, ci, prin citeva fizionomii pregnante, plasate în compoziții cu valoare simbolică, încearcă să desprindă esența acestei creații vaste cu un mesaj alt de puternic.

Ceea ce impresionează în primul rînd în lucrările lui Săftoiu este privirea energică, expresivă, de o reală profunzime. Prin porțile acestor largi ale ochilor, pătrunzi într-un univers larg în care se frîmîntă sentimente tulburătoare. În privirea tăioasă a lui Ghiță Botgros, în ochii aburii de visare ai fetei

din Cerdac, zîmbetul naiv al copiilor, în tristețea dramatică a soldaților din „Povestiri de război” artistul a știut să sugereze viața interioară a personajelor.

Desenele sînt compuse din citeva elemente juxtapuse, din linii ce se întretaie în contururi clare. Un chip de țărăn privit în prim plan, un lup în fundal, spații albe distribuite asimetric contribuie la sugerarea aproape cinematografică a mișcării din „Iarnă și lup”. Alteori, portretul personajului ocupă întreaga pagină, fiind tratat lapidar, toată atenția artistului s-a concentrat spre reprezentarea ochilor.

N. Săftoiu e un temperament dinamic. Portretele sale, mai cu seamă cele pentru „Povestiri de război”, dovedesc calitățile sale de pictor al mișcării. Dar, în această privință, îl pîndește primejdia autopasteii. Sînt unele desene în care ai impresia că artistul a reluat soluții compoziționale proprii, repetîndu-le. Unele personaje se aseamănă prea mult între ele, elementele din fundal apar prea stîrnutor: într-o compoziție un cal, în alta un lup, amîndouă cu o funcție decorativă identică. Alteori, fondul colorat nu se integrează în imagine, rămînd un element exterior.

Dar, în general, efortul lui N. Săftoiu de a pătrunde, prin intermediul eroilor lui Sadoveanu, în viața interioară a omului a dat rezultate pozitive. Cele două expoziții din Calea Victoriei demonstrează că, în pefida ezitărilor, a timidității în rezolvarea unor imagini ample, tinerii artiști se apropie, cu mijloace diferite, de împlinirea principalului obiectiv al artei noastre contemporane: reprezentarea omului cu întreaga sa viață interioară.

Dan Grigorescu

ÎN TRE „JURNAL” ȘI „DOCUMENTAR”

Realismul socialist a revitalizat reportajul, investindu-l cu atribute inedite. Menit prin specificul său să fie viu ancorat în contemporaneitate, reportajul are menirea de a consemna cu promptitudine mersul impetuos al transformărilor revoluționare. Există, incontestabil, similitudini între reportajele „de zi” și cele scrise cu imagini pe peliculă. Jurnalul de actualități, echivalent săptămînilor al presei de fiecare zi, devine un mijloc eficient de relatare a faptelor semnificative. Aceleași surse oferă materialul, aceeași operativitate se manifestă în informarea cititorului sau a spectatorului. Prezența amplă a muncitorului, a uzinei, în publicistică, decurge firește din realitatea vieții noastre. Este o „lemă” primordiată a creației de orice gen. În rîndurile ce urmează, vom urmări citeva aspecte legate de oglindirea universului industrial în jurnalul cinematografic. Trebuie semnalată contribuția pozitivă substanțială pe care o aduc în acest sens operatorii-reporteri ai studioului „Alexandru Sahia” (ale căror nume le aflăm mereu prezente pe genericul jurnalelor: M. Melnic, M. Klamit, P. Tăutu-leanu, F. Toth și mulți alții). Rubrica atît de cunoscută „Vești din industrie” se împropietăzintă permanent cu stiri noi. O inovație importantă, care s-a făcut la uzinele „Electropultere” din Craiova, bunăoară, creșterea productivității muncii într-o fabrică de textile, utilizează noi, moderne, introduse în combinatul siderurgic, reprojierea uzinelor „Grișuța Rosie” și altele altele acțiuni sînt surprinse cu febrilitate de obiectivul aparatului de filmat. Popularizarea succesorilor obținute în diferite sectoare ale producției industriale constituie, bineînțeles, pentru cineast, un obiectiv important. Proiectul complex al jurnalului impune o riguroasă împărțire a minutelor de proiecție, deoarece trebuie asigurată varietatea materialului prezentat. Dar, fie și pentru puține clipe, putem urmări cu emoție pe eroul încordarea muncii, descoperind activitatea febrilă a oțelurilor, precizia mișcărilor cu care executorii își coordonează și supun mașinile gigantice, evoluția muncitor prin galeriile subterane etc. Momentele filmate „pe viu” cu grandiozitatea muncii cotidiene, demnă de a fi reținută pe ecran. Intre secvențele dispartate care ne transportă mereu în alte colțuri ale țării, există o fuziune deplină și firească, ele se integrează într-o cronică vastă, menită să redea feamătul industrializării socialiste.

Deși, așa cum spunem, există în acest sector al reportajului cinematografic realizări care sînt de mai multă vreme cunoscute, merită să se prezinte

Ni se pare că, adeseori, autorii „jurnalelor” recur la procedee șablonare; chiar dacă remarcă se poate extinde asupra mai multor rubrici, în primul rînd „Vești din industrie” denotă o asemenea tendință. O preocupare deosebită a reporterilor studioului trebuie să fie relevarea pregnantă a capacității creatoare de care dispun artiștii metalului și strugului. Nu putem fi satisfăcuți însă într-un tot de soluții abordate pînă acum de autori. Explorarea cadrului uman se poate produce și în contextul jurnalului de actualități, bineînțeles cu mijloace adecvate; chiar și în minutele puține rezervate rubricii amintite aparatul poate investiga mai amănunțit actul tulburător al muncii desfășurate de oameni entuziași și inspirați. Filonul poetic este prezent în scenele de producție aparent obișnuite și se cuvine valorificat. Aparatul — depășind uneori perimetrul uzinei — pătrunde, spre exemplu, în apartamentele confortabile locuite de muncitorii sau în primitorile case de odihnă. Se întregeste astfel portretul colectiv al muncitorilor. Cinematografia nu este însă vitregită de posibilitatea „scrierii” unor reportaje de proporții mai largi; ea și bineînțeles continuarea inițiativelor de a înregistra pe ecran munca unei echipe dintr-o uzină, drumul parcurs pentru obținerea steagului de frîntasă. Un astfel de film scurt ar putea fi proiectat separat suplimentînd apreciabil cronică lapidară a jurnalului. Credem că e cazul să nu sugărăm studioului „Al. Sahia” alături de unor documentare care să selecteze materialele filmate de-a lungul anilor într-o mare uzină sau pe un șantier. Am vedea aici cum s-a dezvoltat forța industrială a țării, ne-am reaminti nume de inovatori și de frîntasi. Inceputuri s-au făcut și în direcția aceasta (cum e cazul documentarului despre șantierul hidrocentralei de la Bicoz). Dar să nu ne oprim aici. Lumea uzinei merită să aibă un comentariu cinematografic substanțial. Recentul eveniment, propunerile de candidați în alegerea pentru ștafeta populară oferă ocazie în plus pentru a cunoaște „jighele personale” ale muncitorilor, șefilor deputați. Nu ni s-a părut că operatorii au răspuns satisfăcător acestui deziderat al publicului.

Mai insistăm puțin asupra textelor care insotesc imaginile: în ultima perioadă, am observat dispariția formulărilor plate, aride. Comentariul e mai viu, mai colorat și accează cucerire a „textului” treburii salutată.

Mihai Botez

ORIZONT

FII SPERANȚEI

istoria literaturii spaniole cunoaște formarea, la sfârșitul celui de al treilea deceniu al secolului nostru, a unei noi generații poetice - generația del'27, în care, printre altele, trebuie amintite cele ale lui Federico Garcia Lorca, Miguel Hernandez, Rafael Alberti, Juan Rejano, Leon Felipe etc.

Această generație vine să reîmpropăteze, am spune, în întregime poezia spaniolă, căci pe lângă smulgerea definitivă a acesteia din romantismul decadent de la începutul secolului - și din cărările întortochiate ale unor „isme” de dincolo de Pirinei - ea s-a preocupat intens de valorificarea folclorului național și a adus în cîntecele ei accente noi, deschis revoluționare.

Destinul poezilor care o formează, însă, a fost unul dintre cele mai tragice. Unii - deși puțini ar trece de 60 de ani - nu mai sînt: Lorca a murit într-o „noche nochera con una luna lunera” de august, 1939, la kilometrul 9, pe șoseaua Alfarag, împușcat în ceață de banda negra a lui Antonio Benavides; Miguel Hernandez și-a găsit moartea zmulgîndu-și singur din spate aparatul care-i obtura plămînil sîfîșii în închisorile franchiste; iar alții (Alberti, Rejano etc.) rătăcesc departe de Spania, de unde continuă s-o cînte ca-n primii ani de elan tineresc.

Nici unul n-a rămas în Spania după terminarea războiului civil. Nici unul n-a putut accepta „libertatea” lui Franco. S-ar putea crede, în acest fel, că din 1939, o dată cu încetarea focurilor care au secerat peste un milion de oameni, în Spania a încetat și cîntecul.

Dar de la primul monument de literatură spaniolă, Cîntecul del mio Cid, din prima jumătate a secolului XII, Spania a fost, mereu, una din țările cu cea mai nouă și mai frumoasă poezie.

De data aceasta, însă, condițiile istorice, sociale și politice, au operat într-un mod cu totul nou asupra Peninsulei: cucerind puterea, Franco, el verdugo (călăul), cum i se spune în mod obișnuit astăzi, a instaurat cel mai cumplit regim de teroare și detenție, lovind în toate forțele naționale progresiste, închinînd, maltratînd sau executînd pe cei mai curajoși apărători ai Republicii Spaniole.

Libertatea cuvîntului a fost încredințată unei prea zelase instituții de cenzură, care nu-și gă-

tuți c-am suferit împreună”. (Blaș de Otero - „Poema de poemas censurados”). Un grup numeros de poeți tineri s-au afirmat în ultimii ani în Spania, înfruntînd cu dispreț și curaj rigorile cenzurii franchiste și porțile închisorilor. Gabriel Celaya, Jose Hierro, Eugenio de Nora, Jose Augustin Goytisolo, Angel Valente, Carlos Alvarez, Jaime Bellesiteros și încă numeroși alții n-au prea mulți ani de activitate literară; totuși, ei s-au impus deja ca nume foarte cunoscute în poezia contemporană a Spaniei, depășind chiar granițele acesteia și înscriindu-se printre valorile de frunte ale secolului nostru. Re-luînd mesajul poezilor generației lui '27, în special suflul revoluționar al poeziei lui Miguel Hernandez, cel mai iubit de către aceștia, chiar mai mult decît Lorca (și lucrul, cred, se explică în primul rînd prin faptul că toți tinerii care au încercat să cînteze, în primii ani de poezie, maniera lui Lorca, nu numai că n-au reușit, dar au fost supuși unei călătorii lungi, pe drumuri necunoscute, unii nemalrăușind chiar să se realizeze, căci Lorca e alt de mare, înclt și inimitabil și... intangibil), tinerii poeți spanioli i-au adăugat simțirea contemporană, dimensiunile epocii noastre. Universul lor, ca și cel al poezilor din alte țări capitaliste, e frînt, nu cunoaște copilărie plină de soare, nici bucuria unei tinereți împlinite. Ei însă își imaginează în culori frumoase toate aceste lucruri, interzicîndu-le într-un mod al lor, reușind să personifice, să însuflească prin dinamismul verbului tot ceea ce-i înconjoară. Și de la un cap la altul, toată poezia lor e revoluționară, chiar atunci cînd pentru a evita „el cuchillo” (cuțitul) cenzurii, sînt obligați să vorbească simbolic, pe căi oculte.

Un exemplu grăitor îl oferă, în acest sens, o poezie recentă a lui Jose Augustin Goytisolo, Nadie está solo („Nimeni nu e singur”), apărută la Madrid în decembrie 1962, în revista lui Camilo Jose Cela, Procelos de Son Armadans, pe care Franco n-a reușit s-o cîntă. Poezia a fost scrisă vizînd un fapt care a făcut mare vîlvă în presa mondială: maltratarea de către călăii lui Enrique Eymar și aruncarea neferestră, crezîndu-se că-i mort, a lui Juliano Grimau, membru al Comitetului Central al Partidului Comunist Spaniol: „Chiar în clina aceasta / există un om care suferă, / un om atît de singur sub chinul torturii / pentru că iubește libertatea”.

Imediat Goytisolo își ia măsura de anărire: „Nu știu / unde trăiește, ce limbă / vorbește, de ce culoare / e pielea...”, pentru că după aceea sînt intervină retoric, solidarizîndu-se cu durerea acestuia și solidarizîndu-l, în același timp și pe cititor: „Singur am spus? / Nu simți, asemenea mie, / durerea trupului său / repetîndu-se-n tine? / Nu simți cum îți se stinge inima / sub loviturile oarbe? / Nimeni nu-i singur. Acum, / chiar în clina aceasta, / și tu și eu suferim / sub tortură”. Toți spanioli au știut însă că poezia e dedicată lui Juliano Grimau, căci dacă tînărul poet n-a indicat acest lucru sub titlu.

Pentru Camilo Jose Cela, directorul revistei în care a apărut Goytisolo, curajul de a lansa o asemenea poezie nu este nou. Înainte de a-și publica primul roman, La familia de Pascual Duarte, în care denunță absurditatea și mizeria Spaniei franchiste, Cela ceruse lui Pio Baroja (1872-1956), decan al prozei spaniole, o prefață. Pio Baroja a scris romanului și i-a spus: „Dacă vrei să-lunghi în închisoare du-te singur; ești tînăr. Eu însă nu-ți pot prefața cartea”. Camilo Jose Cela și-a publicat cartea fără prefața lui Pio Baroja.

Fără îndoielă că aspectele și caracteristicile tinereții poeziei spaniole sînt foarte numeroase, fiecare poet avînd un timbru specific sufletului său și, în același timp, o trăsătură comună întregii generații. Articolul de față nu și-a propus decît să se semnaleze prezența și să se admire curajul și frumusețea versului.

Se impune a fi semnalat cel puțin încă un amănunt: Regimul lui Franco nu-și are poezii săi. Truda

l-a fost zadarnică. Cîțiva măscărici, care prin educația și cultura primită știu să lingusească, se străduiesc fără succes să se afirme preaslăvind „democrația” Falangei. Lui Franco a și început să-i fie rușine să mai apară cu ei în lume și, vrînd-nevrînd, a fost obligat să-i recunoască pe cei adevărați, pentru care, după cum a declarat Juan Goytisolo într-un interviu publicat cu doi ani în urmă în L'Express, „realitatea este singura evaziune”.

Speranța, simțămîntul de eliberare, de descurșare din robia lumii capitaliste, devin la aceștia din ce în ce mai vizibile:

„Zăua se stinge, Amparo. Și ce am făcut? Fidele posturilor noastre, luptăm căci bucuria întîrzie, încă, fără rimă, s-apară și alții, cînd noi cădem, ne ridică și ne duc înainte.

Tărani din Sud, muncitori din Guipuzcoa, în voi salut o Spanie care înainteză. Studenți, țiere fele, mineri din Asturias, cu voi apare lumina și speranța.

Tertaji-mă de cîntul meu nu vă mai însoțește, tertaji-mă dacă nu mă ducur de recoltile aurii. Dar glasul meu e răgușit. Trăind în trecut, ascult cîntecul cocșilor care se ridică în auroră”.

(GABRIEL CELAYA: Espana, 1962)

Nepublicată încă în Spania, poezia lui Celaya - și-a laturor celorlalți tineri poeți luptători - în timpînă cu încredere auroa unei Spanii noi, libere

Darie Novăceanu

* Ultima carte a lui Blaș de Otero - În castellano (apărută în Franța sub titlu „Parler clair” - A vorbi clar), e atît apăsătoare un la Direcția Generală a Informațiilor Inspectariatul cărții după care i s-a însoțit cu scelerii „Dios guarda a usted.” maltratată, furtivă și modificată din coperta-a copertă.

CU ANNA LANGFUS DESPRE LITERATURĂ ȘI PACE

Premiul Goncourt pe 1962, atribuit ANNEI LANGFUS, răsplătește un roman de certă valoare - „Les bagages de sable” (Valiza cu iluzii). E un roman al existențelor zdrobite de ultimul război mondial, al „iluziilor pierdute” ale unei întregi generații viciată de ororiile fascismului. Soțul Mariei - eroina acestui tulburător roman - este ucis de Gestapo; părinții, gașca de nazisti. Tînăra încearcă, totuși, să se apere de viață. De speranță, să fugă cît mai departe de cosmarul războiului. Dar nu reușește. „Valiza cu iluzii” e goală mereu... Cunoaște apoi fata hidoasă a lumii capitaliste, în care egalitatea și fraternitatea sînt vorbe goale. Un bătrîn profesor, Michel Caron, încearcă „să se ocupe” de existența Mariei urmărind, de fapt, o cîmăză respiratorie a simțurilor. În Midi - unde o mină speranță liniștită, a singurătății - face cunoștință cu un grup de adolescenți, alături de care își retrăiește copilăria frustrată. Dar echilibrul e rupt cu brutalitate, printr-un lant de evenimente fusteste, declanșat de sinuciderea unei fete, victimă a aceleiași lumi înfundate pe moralitate și crimă. Și tot-o, din nou, pe străzile Parisului, fîlmîndu-se, cu valiza goală în mînă. Acesta e romanul Annei Langfus. Simplu, uman, autoarea ne relatează o amară condiție a tinereții în occident. Sînt, aici, numeroase pagini antologice de înaltă vibrație, de intensă tensiune dramatică. Din toată ființa sa, Maria detestă pe „instigatorii” la ură, se propoandătorii unui nou măcel mondial. Intr-o zi, într-un bar, o cunoștință întâmplătoare, un fost aviator, îi declară cu bonomie, după cîteva pahare de whisky, că „une bonne petite guerre” l-ar mai pune puțin pe picioare... Maria e cît-o-acel să-i zvrile cu cea în obraz. Se stăpînește totuși,

mărgînindu-se să-i șopteze: „Sper că vei cădea pînă atînci!”. Apoi, ca într-un basm urit, cuvintele „une bonne petite guerre” umblu camera tinerei fete de amintirea ororiilor războiului... Deși - după cum remarcă recent Regis Bergeron - „pe plan literar cartea e, într-un fel, copleșită de un alt roman care a primit premiul „Goncourt” acum trei ani, inspirat de același trecut tragic „Ultimul dintre drepti” de Andre Schwartz-Barts subseriem la opinia publicistului francez, în a considera premiera acestui roman ca „o alegere care poate fi calificată drept bună”.

E interesant de notat că autoarea

- Ce experiențe proprii ați introdus între filele cărții? Ne gândim, de pildă, la Maria... E vorba de un personaj fictiv?

- Nu, Maria sînt eu. Toate faptele sînt exacte. Le-am trăit personal.

- E primul dvs. roman?

- Nu. Am început mai întîi cu o piesă de teatru, „Leproșii”, pusă în scenă de Sacha Pitoeff, în Paris. Mi-am dat seama, însă, că teatrul e mai dificil decît romanul. Am scris apoi un roman: „SARE ȘI PUCIOASA” („Le Sel et le souffre”), care a obținut, în 1961, Premiul „Charles Veillon”. Și acest roman era dedicat suferințelor pricinuite de război.

- „Valiza cu iluzii” e o continuare?

- Intr-un fel, da. În acest al doilea roman, am vrut să fug de propriile mele dureri, să uit de răscolitoarea suferință pricinuită de ultimul război oamenilor, să mă-agăț de viață.

- Proiecte literare de viitor?

- Aș vrea să scriu o carte despre un tînăr care supraviețuiește războiului și luptă împotriva lui. De a dată, însă, intenționez să merg mai departe decît în Valiza cu iluzii... Să depășesc stadiul autobiografic.

- Un mesaj pentru cititorii revistei noastre?

- Aș vrea să-mi fac mulți prieteni în țara Dvs. Acestora le trimt salutul meu călduros.

G. Cuibus

INTERVIUL LUCEAFĂRULUI

însăși a luptat, pe vremea războiului, în rîndurile partizanilor, a cunoscut temnița nazistă, lagărul...

Toate acestea ne-au îndemnat să adresăm Annei Langfus cîteva întrebări. I le-am adresat la Sarcelles, un cătun nu departe de Paris, în Departamentul Seine et Oise, unde locuiește împreună cu familia sa. Răspunsul a fost prompt. Redăm dialogul:

- Cum s-a născut acest roman, și ce v-a determinat să scrieți o carte despre ororiile războiului?

- Vă mărturisesc că la început nu am avut această intenție. Vroiam să scriu un roman ușor, „sandăbii”. Dar războiul, și-a interpus între mine și carte...

ANTITEZE

„DRAGOSTEA DIVINĂ”

Nu este titlul unui film. Acestă clădire sordidă din Neapole, via Giuseppe de Blasis nr. 10, există în realitate și nu are nimic excepțional în afara mizeriei, într-adevăr senzațional. Un dormitor public cu 700 de locuri, dar nu cu 700 de paturi. „Dragostea divină” este, de fapt, un azil de noapte, ca cel al lui Gorki, de pildă. Pot fi înfîlții aici un tînăr de 18 ani cu picioroare amputate, o bătrînă de 70 de ani, un șomer, un cerșetor și încă 696 de năpăstuiți, cîmăzi mai mult sau mai puțin etatornici acestei întreprinderi de caritate. Personajul 701 poartă o funcție: procuratorul de singe. Oricare dintre locatarii poate căpăta 4500 de lire contra 250 de grame de singe livrabil unei clinici particulare, făcînd, la rîndu-i, un act de caritate. Suma include, evident, și cele 1500 de lire reprezentînd clasa bunelor oficii ale „procuratorului”, care și el trebuie să trăiască. Scoțoala curată: un gram de singe = 12 lire. Atît au primit - nici un ban mai mult - și tînărul cu picioroarele amputate (18 ani) și bătrîna (70 de ani).

„Dragostea divină” nu este titlul unui film, dar ar putea să fie. Din Neapole, via Giuseppe de Blasis nr. 10, obiectivul s-ar putea deplasa la Paris. În atelierul unui „creator” de „modă vestimentară canină”, care-și istorisește necazurile (relatate pe larg de ziarul Liberation): „Cîndva, cămășile de noapte se făceau din muselină sau mătase, acum clienții cer cămăși din nylon sau pijamale cu pieptare încălzitoare prevăzute cu rezistență termoelectrică pentru a feri animalele de bronșită. Foarte delicată a devenit problema batistelor: cele de hirtie sînt refuzate ca vulgare. Trebuie să le confecționăm, deci, din plînză foarte fină de în, împodobită cu dantelă. Moda nu s-a pronunțat încă în privința pantofilor pentru cîini: chevreau, lac sau nylon? Cît despre pauciile de casă, există mai multă siguranță: ei vor fi confecționați din mătase cu talpa de fetru. Bijuteria canină e, prin însăși natura ei, variată: de la brățara în filigran de aur or-

nată cu pietre prețioase sau false, pînă la acul de păr argintat”. Nu e o glumă. Dovezi? Cîmăzile de afacere în această ramură, se ridică anual la mai multe miliarde. O secvență pentru „Dragostea divină”!

mori”. Dar un ziar din Detroit („Detroit News”) demonstra, în aceeași vreme, că nici să meri nu e tocmai ieftin: costă 1250 de dolari...

„Dragostea divină” nu este titlul unui film, dar ar putea să fie. Și ar trebui să includă, neapărat, și cîteva biografii. De pildă, a lui George Humprey, onorabil cetățean milionar din Cleveland, care poate demonstra oriîcînd cum se pot cîștiga încă 8 milioane livrînd statului minerele de nichel rețoluit. Sau viața fermecătoare a lui Tony Accardo, regele lumii interlope din Chicago, șeful sindicatului crimei din S.U.A., nu mai puțin onorabil cetățean american. Cădrul alăturat al unui astfel de film ar trebui să se ocupe, credem, de John Smith, somer, cetățean „neonorabil”, suspect de a fi un bun american și de a nu împărtăși teoria, atît de simplă și de clară, a „posibilităților egale” pe care le oferă „capitalismul popular”.

„Dragostea divină” nu este titlul unui film. Dar ar putea să fie.

R. Cimpeanu

IEZUITII SÎNT MAI INDULGENȚI ASUPRA „MORALEI” DECît CENZURA GUVERNAMENTALĂ ?

De curînd, președintele producătorilor de filme italieni, Gottredo Tombaroni, și-a dat demisia, în semn de protest împotriva ușurinței cu care sînt interzise numeroase filme în Italia, sub pretextul lezării „legilor moralei”; pretext sub care cenzura guvernamentală ascunde și uneori subînțelege foarte goale. Procurorul din Milano a sechestrat filmul „Viridiana” de Marco Ferreri, după ce acest film obținuse autorizația cenzurii ministeriale și a celei din Roma. Nu e mult de cînd a fost oprit filmul „Tolo și casabina” de Monicelli. Căzul cel mai interesant îl prezintă însă „Ave regina”, cu Ugo Tognazzi și Marina Vlady, interzis definitiv de comisia de apel a cenzurii. Un grup de călugări lezuili, în frunte cu Mario Casalella, „esperit în problemele cinematografice”, și cu superiorul lezuilor, Fernando Castelli, a cerut o vizionare a filmului „Ave regina”, spre a-și da părerea asupra lui. Ei au invitat și alți numeroși spectatori la acest „spectacol privat”, printre care cîțel dramatici, autorități ale procuraturii din Neapole, persoane particulare. Concluzia a fost unanimă: „Măsură cenzurii este inexplicabilă și absurdă”; „filmul nu aduce nici o ofensă moralei”; „instituția călugărilor nu este atacată” etc. Acest incident a avut ecoul său. În comisia de cenzură, în afară de funcționari de stat, au fost introdusi și profesori (de psihologie, de pedagogie, de drept penal etc.), teji aparținînd, probabil, partidului de guvern...

BLOC NOTES

INTRE „PROSTUL GUST” ȘI „INTERESE SORDIDE”

Discuția despre valoarea stilului în arhitectură revine în revistele de artă franceze. Cunoscutul arhitect Raymond Lopez, autorul unor vaste proiecte de urbanistică destinate Parisului, seamănă în „Arts” o serie de ample articole, denumit, sub titlul comun de „On viole la France”, starea la care e expusă arhitectura actuală a orașelor franceze. Cîmăz, cu litera mai, pe mînașla arhitectului din 13 ianuarie a.c.: „Prostul gust, o reglementare absurdă, interese sordide au ruinat stilul arhitectural născut în spiritul secolului și au impus o medicritare de concepție și de realizare monstruoasă”.

O „EXTRAORDINARĂ” CHESTIUNEA ÎN PARLAMENTUL ITALIAN

În timp ce unele opere și clădiri celebre de artă din Italia sînt secase la licitație... în zilele americane, deputatul D'Ambrosio a

sîdical în Parlamentul Italian o „extraordinară” chestiune privind celebrul autogreutat al lui Leonardo da Vinci, care se află în biblioteca centrală din Torino. După așezarea unui pietec necunoscut, deputatul democrat-creștin susține că acest portret e un simplu desen făcut la Academia de Belle Arte din Veneția și nu se relatează autorului „Giocondo”. El cere „să se pună capăt unei monstruoșități istorice”, deoarece posedă „dovezi de neîndreptat” ale afirmărilor sale.

O ANCHETĂ PRINTRE TINERII FRANCEZI

Starea spiritului a tineretului francez preocupă, din cînd în cînd, institutele pentru sondarea opiniei publice. I.F.O.P. a întreprins, nu demult, o anchetă privind 1.523 de tineri între 16 și 24 de ani, din toate mediile sociale, din 127 de localități. „France Observe” conchide, în articolul „Ce se poate ghînd la 20 de ani”, asupra acestei anchete în rîndul tineretului francez: „Rezultatele răspunsurilor sînt relativ ule: ne gîsim în fața unui tineret crispat, conformist și temător (sublinierea revistei). Neliniștit de pericolul războiului, neliniștit și mai mult față de cel al soma jului... tot ce apăsă asupra pînîrilor lor continuă să apăsă și asupra acestor tineri. Ei trăiesc în lumea secolului XXI (gestul leibnic), al randamentului, al molarilor), dar ghîndesc ca între cele două războaie...”